

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**BABA ADAYLARINA BEBEĞİN GÜNLÜK BAKIMI,
PATERAL BAĞLANMA KONUSUNDA VERİLEN
EĞİTİMİN BABA-BEBEK BAĞLANMASINA ETKİSİ**

Mustafa KARA

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI DOKTORA PROGRAMI
DOKTORA TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

ADANA-2022

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI

**BABA ADAYLARINA BEBEĞİN GÜNLÜK BAKIMI,
PATERAL BAĞLANMA KONUSUNDA VERİLEN
EĞİTİMİN BABA-BEBEK BAĞLANMASINA ETKİSİ**

Mustafa KARA

**HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI DOKTORA PROGRAMI
DOKTORA TEZİ**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA**

Bu tez, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından
..... No'lu proje olarak desteklenmiştir.

ADANA-2022

KABUL VE ONAY

KABUL VE ONAY

Hemşirelik Doktora Programı Çerçevesinde yürütülmüş olan
“Baba Adaylarına Bebeğin Günlük Bakımı, Paternal Bağlanma Konusunda Verilen Eğitimin Baba-Bebek
Bağlanmasına Etkisi”
adlı çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarihi: 09 / 05 / 2022

TEZ SINAV JÜRİSİ

Doç. Dr. Şenay ~~ŞENKAYA~~ **TURKAYA**
Çukurova Üniversitesi
Başkan

Prof. Dr. Ahmet ~~DOĞANAY~~
Çukurova Üniversitesi
Üye

Doç. Dr. Ayşe ~~Sonay~~ **TURMEN**
Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi
Üye

Doç. Dr. Emel ~~DEMİR~~
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
Üye

Dr. Öğr. Üyesi ~~Zehra~~ **ESKİMEZ**
Çukurova Üniversitesi
Üye

Dr.
Üniversitesi
Üye

Dr.
Üniversitesi
Üye

Yukarıdaki Tez, Yönetim Kurulunun

...tarih ve
edilmiştir.

sayılı kararı ile kabul

Prof. Dr. Behice DURGUN
Sağlık Bilimleri Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince, her türlü bilimsel katkı ve desteğini esirgemeyen, beni sabırlı ve anlayışlı yaklaşımlarıyla yönlendiren, daima teşvik eden ve özveride bulunan değerli hocam ve danışmanım Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı Başkanı Sayın **Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA** başta olmak üzere,

Tezimin planlanması aşamasından itibaren bana destek olan, öneri ve yardımını esirgemeyen Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalı Başkanı **Dr. Öğr. Üyesi Zehra ESKİMEZ**, Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY'a**,

Doktora eğitimim boyunca bana katkı sağlayan tüm hocalarıma,

Ekip olarak uyum içinde çalıştığım doktora dönem arkadaşlarıma,

Tez çalışmam boyunca veri toplamamda bana yardımcı olan Afşin Devlet Hastanesi ve Elbistan Devlet Hastanesi hemşire ve hekimlerine,

Beni bugünlere getiren, eğitim hayatım boyunca bir an olsun desteğini çekmeyen, hep yanımda olan annem, babam ve kız kardeşime,

Bana ilham ve güç veren sevgili eşim **Emine Saygılı KARA**'ya ve canım kızım **Nisan KARA**'ya sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Saygılarımla,
Mustafa KARA

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Aile Kavramı	3
2.1.1. Çocuğa Karşı Aile Tutumlarına Göre Aile Çeşitleri	3
2.2. Türk Kültüründe Baba/Babalık Kavramı	4
2.3. Çocuk Gelişiminde Baba Etkisi	5
2.4. Bağlanma Kavramı	6
2.5. Bağlanma Kuramı ve İlgili Kuramsal Yaklaşımlar	8
2.6. Bağlanma Stilleri	12
2.6.1. Bebeklik ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri	12
2.6.2. Ergenlerde Bağlanma Stilleri	13
2.7. Anne-Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma)	13
2.8. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)	15
2.9. Bağlanmada Hemşirenin Rollerı	16
3. GEREÇ ve YÖNTEM	19
3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı	19
3.2. Araştırmanın Yeri	19
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	19
3.4. Eğitim ve Kontrol Grubunun Oluşturulması	21
3.5. Veri Toplama Araçları	21
3.5.1. Sosyodemografik Form	22
3.5.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (BBBÖ)	22
3.6. Veri Toplama Araçlarının Değerlendirilmesi	23
3.7. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri	23

3.8. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri.....	24
3.9. Araştırmanın Hipotezleri.....	24
3.10. Araştırmanın Planı	25
3.11. Araştırmanın Etik Yönü	26
3.12. Veri Toplama Araçlarının Ön Uygulaması	26
3.13. Eğitim Grubuna Verilen Eğitim ve İçeriği.....	26
3.13.1. I. Eğitim.....	26
3.13.2. II. Eğitim	27
3.13.3. III. Eğitim	27
4. BULGULAR.....	28
4.1. Eğitim Alan (Deney Grubu) ve Almayan (Kontrol Grubu) Gruplarının Homojen Olup-Olmadığına İlişkin Bulgular	28
4.2. Araştırmaya Katılan Babalara Ait Sosyodemografik Bulgular.....	34
4.3. BBBÖ'ye İlişkin Bulgular ve Analizi	50
5. TARTIŞMA.....	54
5.1. Araştırmaya Katılan Babaların Sosyodemografik Verilerinin Tartışması	54
5.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğine İlişkin Verilerin Tartışması.....	58
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	60
6.1. Sonuçlar.....	60
6.2. Öneriler	61
KAYNAKLAR	63
EKLER	71
Ek-1. Kişisel Bilgi Formu	71
Ek-2. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği	74
Ek-3. Etik Kurul	77
Ek-4. Kurum İzinleri	78
Ek-5. Ölçek Kullanım İzinleri.....	80
Ek-6. Hasta Onam Formu	81
Ek-7. Eğitim İçeriği.....	82
ÖZGEÇMİŞ	86

TABLÖLAR DİZİNİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 1. Güç Analizi	20
Tablo 2 Araştırmaya katılan babaların eşlerinin sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	28
Tablo 3. Araştırmaya katılan babaların sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	29
Tablo 4. Araştırmaya katılan babaların bazı sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	30
Tablo 5. Eğitim alma durumu ve bazı özellikler arasındaki ilişkilerin incelenmesi.....	32
Tablo 6. Eğitim grubunda bulunan babalarının yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	34
Tablo 7. Eğitim grubunda bulunan babalarının yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması.....	36
Tablo 8. Eğitim grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması.....	38
Tablo 9. Eğitim grubundakilerin babalarının mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	40
Tablo 10. Kontrol grubunda bulunan babaların yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	42
Tablo 11. Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	44
Tablo 12. Kontrol grubunda bulunan babaların yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	46
Tablo 13. Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması.....	48
Tablo 14. Ölçeğe ilişkin güvenirlik bulgularının bulguların dağılımı.....	50
Tablo 15. Eğitim gruplarına göre BBBÖ puanlarının karşılaştırılması	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sekil No:

Sayfa No:

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması25

SİMGELER VE KISALTMALAR

BBBÖ	: Baba-bebek bağlanma ölçeği
Trimester	: İnsandaki 9 aylık gebelik süresinin her 3 aylık dönemlerine verilen addır.
Paternal Bağlanma	: Baba ile bebek arasındaki bağlanmadır.
Postpartum	: Doğum sonrası
Prepartum	: Doğum öncesi
Yy	: Yüzyıl

ÖZET

Baba Adaylarına Bebeğin Günlük Bakımı, Paternal Bağlanma Konusunda Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanmasına Etkisi

Bu araştırma, eşi gebeliğin 3. trimesterinde olan sağlıklı doğum yapması beklenen baba adaylarına bebek-baba bağlanması ve bebekle kaliteli zaman geçirme gibi konularda verilen eğitimin etkisinin incelenmesi amacıyla deneysel olarak yapıldı.

Araştırmanın verileri 5.1.2021-10.10.2021 tarihlerinde Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Afşin Devlet Hastanesi ile Elbistan Devlet Hastanesi'nde toplandı. Türkiye'de geçerlilik-güvenirliliği yapılmış bir ölçek olan Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (BBBÖ) kullanılarak yapılan çalışma, randomizasyon yöntemi ile eğitim ve kontrol olarak oluşturulan iki grupta, toplam 81 baba ile yapıldı. Eğitim grubundaki 41 babaya doğumdan önce eşlerinin 3. trimesterinde, doğum anında ve doğumdan sonra olmak üzere toplamda 3 kez eğitim verildi. Bu eğitimler bağlanma durumu, bebeğin bakımı ve çocukla kaliteli vakit geçirme üzerine idi. Kontrol grubundaki 40 babaya ise araştırma süresince herhangi bir eğitim verilmedi. İki gruba da ön test ve son test yapıp eğitimin etkisi incelendi. Yapılan istatistiksel analizlerden sonra sosyodemografik özellikler açısından benzer olduğu, grupların homojen ve bağımsız olduğu saptandı.

Eğitim alan babaların “Sabır ve hoşgörü”, “Etkileşimde zevk” ve “Sevgi ve gurur” alt boyutlarda son test puanları eğitim almayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek çıktı ($p<0.05$). Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, baba-bebek bağlanması konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi vardır (H_1 hipotezi) kabul edildi.

Sonuç olarak babalara verilen eğitimin, baba-bebek bağlanmasında olumlu ve bağlanmayı artırıcı yönde etkili olduğu saptandı. Çocuk hemşireleri baba-bebek bağlanması konusunda babalara eğitim vererek aktif rol almalarıdır.

Anahtar Sözcükler: Baba, bağlanma, bebek, hemşire, paternal.

ABSTRACT

The Effects of Training Given to Fathers-To-Be on Daily Care of the Baby and Paternal Attachment on Father-Infant Attachment

This research was carried out experimentally to examine the effect of the training given to fathers-to-be whose spouse is in the third trimester of pregnancy and expected to give birth in a healthy way, on issues such as bonding with the baby and spending quality time with the baby. daily care of the baby before, at the time of birth and after birth.

The data of the study were collected in Afşin State Hospital and Elbistan State Hospital affiliated to Kahramanmaraş Provincial Health Directorate between the period of 5.1.2021-10.10.2021. The research was conducted by interviewing 86 fathers-to-be. The study was conducted using the Father-Infant Attachment Scale, which is a validity-reliability scale in Turkey, and the study was completed with a total of 81 fathers in formed in 2 groups as experiment and control by randomization method. 41 fathers in the experimental group were given 3 trainings in total, before birth, in the third trimester of their spouses, at the time of the birth and after the birth. These trainings were given on attachment status, care of the baby and spending quality time with the child. 40 fathers in the control group were not given any training during the study. Pre-test and post-test were applied to both groups and the effect of the training was examined. After the statistical analyzes, it was determined that the groups were similar in terms of sociodemographic characteristics and that the groups were homogeneous and independent.

The post-test scores of the fathers who received training in the sub-dimensions of "Patience and tolerance", "Pleasure in interaction" and "Love and pride" were significantly higher than those who did not receive any training ($p<0.05$). ($p<0.05$). It was accepted that the training given to fathers-to-be about daily care of the baby and father-infant attachment has an effect on father-infant attachment (H_1 hypothesis)

As a result, it has been determined that the training given to fathers has a positive and increasing effect on father-infant attachment. Pediatric nurses should train fathers on father-infant bonding and ensure that they take an active role.

Key words: Father, attachment, baby, nurse, paternal.

1. GİRİŞ

Aile, içerisinde bulundurduğu bireylerin ruhsal, sosyal duygusu ve kimlik gelişiminde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde bireyler yeni davranışlar geliştirmekte ve aile içerisinde önemli gördükleri kişilerin davranışlarıyla kendileri geliştirmekte ve kişilik gelişimi için önemli adımlar atmaktadır (1). Çocuğun iyi bir ilişki kurması ve özgüveni yüksek, duygu ve düşüncelerini kolay ifade edebilmesi için anne ve babanın çocukla kurduğu ilişki oldukça önemli bir yere sahiptir. Anne-baba olmak çocuğu dünyaya getirip sadece beslenmesini sağlamak değildir. Çocuğun sevgi gibi temel ihtiyaçlarının hepsini karşılamak gerekir (2). Erken dönemde çocuğa bakım veren ve ilgilenen kişiyle çocuk arasındaki ilişki, çocuğun daha sonraki dönemlerde kuracağı bağlanma ilişkilerinin ve davranışlarının temelini oluşturur ve bu hayat boyu devam eder (1,3).

Bowlby'nin erken dönem ebeveyn-çocuk bağları üzerine çığır açan fikirleri ortaya çıkıdığından beri, bağlanma teorisi sosyal-duygusal gelişim ve gelişimsel psikopatolojide en önemli ve en üretken temalar arasında olmuştur. Güvenli bağlanan çocukların ikili ilişkilerini daha kolay kurabilen, kendine güvenleri yüksek, araştırmaya ve kendini geliştirmeye daha açık bireyler oldukları belirtilmiştir. Güvensiz bağlanan çocukların ise davranış problemlerinin olabileceği, ergenlikte ve sonraki yaşamlarda ikili ilişkilerin zayıf olabileceği ve depresyona yatkın oldukları belirtilmiştir (4).

Bağlanma üzerine anneler ile bebekler arasında yeterli sayıda literatür olmasına karşın babalarla bebekler arasındaki bağ ile alakalı çok fazla literatür bulunmamaktadır. Baba ile bebek arasında gelişen bağın ilerleyen aşamalarda, bebek için anneler ile olan bağı kadar etkili ve önemli olduğu belirtilmiştir. Son zamanlarda babaların bebeklerine ilgisinin arttığı ve bakımına daha fazla destek verdiğini gözlemlemek mümkündür. Eskiye göre basın yayın organlarında babanın bebek için önemine daha fazla değinilmektedir. Kitaplarda ve çalışmalarda, bilimsel yayınlarda eski zamana göre daha fazla babanın görevinden söz edilmektedir (5,6).

Babaların bebeklerin bakımında ve annenin annelik rolünü benimsemesinde annelere destek olması gerekmektedir. Babanın anneye olan desteği hem aile içi ilişkileri kuvvetlendirir hem de annenin gerginliğini azaltır. Ayrıca annelik rolünü

benimsemesi kolaylaşırken bebekle baēlanmasının daha kuvvetli olmasına yardımcı olmaktadır (7).

Çocuēun ebeveynlerinden sadece anne ya da baba ile baēlanma göstermesi çocuēun gelişmesi için yeterli deēildir. Anne kadar babanın da bebekle güvenli baēlanma kurması bebeēin gelişimine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Babanın iletişiminin kaliteli olması bebek için yararlıdır. Ayrıca eēi tarafından desteklenen babaların baēlanma düzeyinin daha yüksek olduēu belirtilmiştir (8).

Çocuk Hemşiresinin odak noktası aile ve çocuk olmalıdır. Ebeveynleri desteklemek pediatri hemşiresinin en önemli görevlerindendir. Eēitici rolü de bulunan çocuk hemşiresi babanın çocuēun bakımına katılmasını sağlamalı, aile merkezli bakım konusunda bilgilendirme yapmalıdır (2).

Yapılan literatür taramasında prepartum dönem öncesi eēitimle postpartum eēitimin önemini belirten çok az çalışmaya rastlanıldı. Bu çalışmanın hem anne ve babaları bilgilendirici, hem de anne-baba ilişkilerini olumlu yönde etkileyebileceēi düşünölmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile Kavramı

İnsanlık tarihi boyunca değişimler geçirmiş olan aile kavramı ne kadar değişim geçirirse de 21. yy da hala pek çok tartışmanın odak noktasıdır. Anne-baba ve en az bir çocuktan oluşan ailede kadın ve erkeklere ayrı ayrı görevler düşmektedir. Mesela baba ailenin maddi olarak geçimini sağlar, aileyi korur. Anne ise daha çok ev işleri, yemek, temizlik gibi işlerle ilgilenir (9). Aile, içinde barındırdığı fertlerin fiziksel, duygusal ve ekonomik ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılayan, hayatın her aşamasında çocuklara yol gösterici olan, kısacası çocuğu hayata hazırlamadaki en etkili toplumsal yapı olarak tanımlanabilmektedir (10). Çocuklar hayata geldikten hemen sonra öğrenmeye başlarlar. Bu öğrenmede bebeğe en büyük destekçi ailesidir (11). Toplumlardaki farklılıklar göz önüne alındığında süreç içinde, ailenin yapısında, görevlerinde ve üyelerinin sayısında sürekli değişimler olmuştur. Hatta aynı ülke içerisinde bile şehir ve köyler arasında aile yapısı olarak çok ciddi farklılıklar vardır (12).

2.1.1. Çocuğa Karşı Aile Tutumlarına Göre Aile Çeşitleri

Çocuğun çevresiyle ve ailesiyle kurduğu ilişki çocuğun girişken, yapıcı ve olumlu bir çocuk olması için oldukça önemlidir (13). Otoriter ebeveyn tutumuna genellikle ceza ve dayak gibi şiddet içeren davranışlar da eşlik ederken çocuklara katı kurallar konulabilmektedir. Ebeveynlerin çocuğu kontrolü fazladır. Bu tür ebeveynleri olan çocukların maruz kaldığı davranışlardan dolayı bu çocuklarda cesaretsizlik, boyun eğme, istenilenden fazlasını ortaya koymaya çalışmak gibi davranışlar görülebilmektedir (14,15).

Aşırı hoşgörölü aile çocuğun isteklerini hiçbir şart ve kural olmaksızın kabul eden aile tipleridir. Bu tip ailelerin çocuklarının duygu ve isteklerinde önemli ölçüde olumsuz bir gelişimi vardır. Ayrıca bu çocuklarda agresif davranışlar da görülebilmektedir. Bu ailelerde cezalar unutulmuş ya da ertelenmiştir. Bu aile tiplerinde dünyaya gelen çocukların hayatı tanınması ve gerçek yaşama uyum sağlaması zor hale gelebilmektedir (2,16).

Aşırı koruyucu tutum sergileyen aileler genelde tek çocuğa sahip olan ailelerdir. Bu tür tutum sergileyen ailelerin çocukları çok fazla kontrol altındadır. Bu tip ailelerde

büyüyen çocuklar genelde olaylara kendi başlarına dahil olamamakta, önemli kararlar alırken zorluk çekmekte ve hayal kırıklığı yaşama potansiyeli yüksektir. Bu tip ailelerin çocukları yaşamı boyunca sorunların başkaları tarafından çözülmesi gerektiğini hissedebilirler (14,17).

Tutarsız aile tipinde ise çocuğun yaptığı bazı davranışlar olumlu karşılanırken bazı zamanlar da olumsuz bir tepkiyle karşılanabilir. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar genelde kendine güven eksikliği yaşayan ve tutarsız bireyler olabilmektedir (2).

Demokratik tutum sergileyen ailelerde çocuğa söz hakkı verilir, kendisini ifade etmesi sağlanır. Davranışların dengeli bir şekilde olduğu bu tutumda çocuklar dengeli ve tutarlı bir şekilde kendisini geliştirir (18). Demir (2020)'in çalışmasında sürekli öfke ile demokratik aile tutumu arasında negatif ilişki olduğunu belirtmiştir. Demir'e göre demokratik ailelerde büyüyen çocuklar daha sakin olabilmektedir (19).

2.2. Türk Kültüründe Baba/Babalık Kavramı

Annelik ve babalık kavramları birbirleri ile ilişkili olan kavramlardır (20). Babalık kavramının inşa edilişi babanın bazı tecrübeleriyle birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel aşamalardan geçilerek oluşturulmuştur (21). Babalık kavramının 6000 yıl önce tarım devrimi sırasında ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Tanrılarla ilgili figürlerin erkek olmasıyla çocuğun kontrolünü daha iyi sağlayabileceği düşünülerek babalık kavramı geliştirilmiştir (22). Tarihi belgeler incelendiğinde sosyal, kültürel ve hatta ekonomik yapıların babalık kavramındaki değişimin en önemli sebebi olduğu ortaya çıkmaktadır (23).

Toplum yapısı, babalık rolü algısını oluşturan temel etkenlerden bir tanesidir. İçinde bulunulan toplumsal yapı, toplumun kadın ve erkekten beklentileri babalık rolünü belirlemekte önemli faktördür (24). Anneye Türk toplumu içerisinde anlamsal roller daha çok düşerken babaya geleneksel rollerin daha çok düştüğü görülmektedir. Bu geleneksel rollerde baba evin daha çok maddi ihtiyaçlarını karşılarken anne daha çok ev işlerini, çocuk bakımını ve ailenin duygusal yaşamını düzenleyen kişi rolündedir. Babanın çocuklarına yaklaşımını işinden memnun olup olmaması, kazandığı ücretin durumu, eğitim durumu vs gibi birçok faktör etkilemektedir (25). Türkiye'de erkekliğin kabul gördüğü son nokta olan baba olmak, aile içi iktidarı sağlamak için önemli bir yer kaplamaktadır (26).

Aytekin ve arkadaşları (2017)’na göre çocuklara özellikle para kazanmak için çocuğun yanından ayrılan babalar için “mama getirecek, sana çikolata alacak” gibi sözler söylendiği için çocukta baba algısı çalışan, para getiren kişi olarak algılayabilmektedir (27). Ayrıca Türk erkeğinin yetiştirilme tarzıyla da babalık algısının oluştuğu belirtilmektedir. Geleneksel aile yapısında anne ve baba birbirini tamamlamalıdır. Kadının ve erkeğin sorumluluk alanlarını sınırlamakta, bu sınırlılıklar erkeklerin babalık rolüne de yansımaktadır. Çocuğun bakımı ile ilgili sorumlulukların kadınlar/anneler tarafından yapılması gerektiği düşünüldüğünden bu görevleri babalar üstlenirse toplumda erkeklik/babalık statüsünün kaybı olarak yansıyabilmektedir. Bu durum da babaları evden ve çocuklardan uzaklaştırabilmektedir (28,29).

Annelerin günümüzde hem daha fazla çalışma hayatına girmesi hem de kültürel değişimler, sanayileşme, teknolojinin yaygın kullanımı ve şehir hayatına daha yoğun göç ile birlikte babalık rolünün ve toplumdaki algısının değişmeye başladığı belirtilmektedir (30). Postmodern yaşam ve bu yaşamdaki değişim ile birlikte erkeklerin yaşam içerisindeki rolleri değişmiş ve daha fazla beklentiye girilmiştir. Günümüz toplumsal yaşamı babaların ekonomiyi sağlamaları, cinsel rol model, çocuklar için eğitmen, iyi bir baba olmalarını beklemek dışında ev işleriyle ilgilenen, çocukların bakım ve sorumluluklarını da üstlenen, bunların tamamının yanı sıra eşlik eden diğer görevlerini de yerine getirmesini beklenilmektedir (31).

2.3. Çocuk Gelişiminde Baba Etkisi

Babalık rolü, yaşam süresince bebek için önemli bir geçiş noktasıdır. Bebeğin ileriki yaşamında anne-baba arasında sorunlar olması etkili bir iletişim kurmasına engel olabilmektedir. (32). Babaların tutum ve davranışları çocukların gelişimlerini direk ya da indirek olarak etkilemektedir (33). Baba katılımının çocuk üzerinde sosyal ve duygusal gelişime etkisi oldukça fazladır. Babanın çocuğuyla ilgilenmesi, çocuğun daha sosyal olmasını ve babasıyla daha iyi bir ilişki kurmasını sağlar (34).

Bir babanın davranışları, çocuklarının cinsel gelişimi için belirleyicidir. Erkek çocuk için önemli bir rol model olan baba, erkek çocukta cinsiyet kimliği oluşmasında, kız çocukta ise karşı cinse duyulan ilginin şekillenmesinde önemli rol alır (35). Babaların ruh sağlığı çocukların ve ailelerin işleyişini etkilediği için çocukların sağlığı üzerinde kısa ve uzun vade etkileri bulunmaktadır (36). İyi ebeveynlik, her yaşta

çocuğun hem fiziksel hem de bilişsel-duygusal gelişiminin yolunu açar. Kötü bir ebeveynlik, çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine ve saygınlığına zarar verir. Çocuk büyüdükçe baba-bebek ilişkileri, fiziksel gelişim, duygusal, bilişsel gelişim, psikososyal ve davranışsal gelişim dahil olmak üzere birçok alanı kapsar. Çocuk ihmal, çocuğun beyin gelişimi için cinsel istismar kadar zararlı olabilir (37).

Babanın bebek bakımına katılımı bebeğin ileriki yaşamı için olumlu etkiler bırakabilmektedir. Ayrıca babanın bakıma katılım sağlaması sadece bebek için değil kendisi ve aile yaşantısını da olumlu etkileyebilmektedir. Bu da daha mutlu ve huzurlu bir evlilik sağlayabilmektedir (38).

Son yıllarda geceleri bile dahil olmak üzere babaların çocuklarının bakımına giderek daha fazla katıldıkları belirtilmektedir. Baba-çocuk ilişkilerinin, çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminin birçok yönüne katkıda bulunduğu sıklıkla gösterilmiştir (39). Çocuğun sosyalleşmesi için babaların öneminin arttığı vurgulansa da hala tam olarak babaların anneler kadar bakıma katılımının zorunlu olduğu konusunda bir algı yoktur (40).

Babanın çocuk ile ilgilenmesi çocukta hayata ve kişilere karşı daha güvenli bir bağlanmanın olacağı, bilişsel yeteneklerin daha iyi seviyede olacağı, sosyal beceri ve yeteneklerinin daha güçlü olacağı ve akademik başarının daha üst evyelerde olacağı belirtilmiştir. Babanın bakıma katılması tüm ailenin biyo-psiko-sosyo-kültürel bütünlüğü için oldukça önemlidir (41).

Gebelik süreci anne için daha duygusal ve hassas bir süreç olduğu için babanın anne adayları ile etkileşimlerini artırmalarının faydalı olacağı belirtilmiştir (42). Babalar çocuğun erken yaşamına dahil olmaları için teşvik edilmediğinde veya desteklenmediğinde, babaların daha sonra çocuğun yaşamına dahil olma ve devam etme olasılıkları daha düşüktür. Baba katılımını teşvik etmenin bir yolu, babaların doğum öncesi dönemden doğum sonrası dönemlere kadar ebeveynlik desteği almalarıdır. Profesyonel destek eksikliği babaları stresli ve babalık için hazırlıksız hissettirebilir (43).

2.4. Bağlanma Kavramı

Bağlanma, çocuk ile çocuğa bakımı veren kişi arasında gelişen, stres durumunda daha da belirginleşen, sürekliliği olan duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır (44).

Bağlanmanın, erken yaştaki bebek ile bakıcı arasında daha kolay gerçekleştiği belirtilmektedir (45). Çocuğun gelişiminin ve bağlanmasının bakıcılarla ilk deneyimlerden büyük ölçüde etkilendiği bilinmektedir. Özellikle ebeveyn-çocuk bağı, sağlıklı olursa çocuğun akademik performansı, stres yüklerine tepkisi olumlu yönde etkilenecektir aksi durumda bireyin yaşamını özellikle psikopatolojik riskler açısından olumsuz yönde etkiler (46,47).

Bağlanma, rahatlık, özgüven ve doyum ilişkilerine dayandığı için birey için önemli bir duygusal kavramdır. İnsanların önemsedikleri bireyler için geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar kümesi olarak tanımlanabilir. Bağlanma, bakım verenle olan ilişkilerin doğasına göre şekillenir. Erken yaşlarda oluşan bağlanma önemli bir değişikliğe uğramadan yaşamın sonraki dönemlerine aktarılır (48). İnsanlar daha çok topluluklarla yaşayan bir organizma içerisinde. Ve insan yavrusu diğer türlere göre birilerinin bakımına daha fazla muhtaçtır. Bu durum insanları bir arada yaşama isteği ve dürtüsüne yönlendirmektedir. Bağlanma yaşamın ilk günlerinden başlayan ve olması gereken, beklenen bir durumdur (49).

Bağlanmada ilk ilişki anne ile çocuk arasında başlarken daha sonra bağlanılan kişiler değişiklik gösterebilmektedir (50). Çocukla aralarında bağlanma gerçekleşen kişiler genelde çocukları koruyan kişilerdir ve çocuklar bu kişilerle en güçlü bağlanmalarını gerçekleştirir (51). Emme, bakış, sokulma, gülümseme, uzanma ve ağlama gibi davranışlar bebeğin başlıca bağlanma davranışlarıdır. Bağlanma, yaşamın daha ilk günlerinde anne ile bebek arasında görülmeye başlanan sosyal davranıştır. Bebeklikteki bağlanma kavramı, bebeğin güven duyduğu bir kişiye olumlu tepkiler vermesi, zamanını o kişiyle daha fazla geçirmek istemesi, o kişinin varlığında bebeğin rahatlaması gibi davranışların tümünü kapsamaktadır (52).

Bağlanma teorisine göre, bebekler, tekrarlanan günlük etkileşimler temelinde, başkalarıyla -örneğin ebeveynler- bir bağ kurmaya doğuştan yatkındır ve bu konuda deneyimler edinir. Bu deneyimler yoluyla çocuklar, yalnızca bağlanma figürlerinin duyarlılığı ve duyarlılığı hakkında bir dizi inanç ve beklentiye değil, aynı zamanda kendilerinin ne kadar önemsenmeye değer olduklarını ve korumayı da içeren bir bağlanma stili veya içsel bir bağlanma modeli geliştirirler (53).

Bowlby, anne ve babanın birbirleri ile olan etkileşimlerinin çocuğun kişilik gelişiminde çok önemli olduğunu ve ebeveynlerin kendi ebeveynleriyle olan

etkileşimlerinin de bu durumu etkilediğini belirtmiştir (54). Bağlanma kavramında dikkat edilmesi ve unutulmaması gereken noktalardan birisi de çocuktaki güvenli bağlanmanın hayatı boyunca devam etmeyebileceği ve bazı olaylar yüzünden duygudurum bozukluğu yaşayabileceğidir. Bu nedenle bağlanmanın çocuklukta ve ergenlikte ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği de belirtilmiştir (55).

Bağlanma ne kadar erken dönemde başlarsa bebeğin fiziksel gelişimi, ruhsal gelişimi ve özgüvenini kazanabilmesi o kadar hızlı gelişir. Prematüre bebekler daha hassas olduğu için bazı hastalıkların ortaya çıkması ihtimali daha yüksektir. Hastalık durumlarında ise bağlanma daha güç gelişmektedir (56).

Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, stresle aktif ve yapıcı bir şekilde başa çıkmakta başarılı olmaya yatkın ve başkalarıyla olumlu, uyumlu ilişkiler kurar, güvensiz bağlanma stiline sahip kişiler, duygusal olarak kendilerini diğerlerinden uzaklaştırır, kişilerarası ilişkilerde gerçek ve hayali tehditlere yakındır (57).

Lau ve arkadaşları ten-tene temasın anne-bebek bağlanması için oldukça önemli olduğunu ve bu temasın aynı zamanda erken emzirme için de önemli olduğunu belirtmiştir (58). Ebeveynle bebeğin aynı odada kalması, bebeğin temel ihtiyaçlarının anında karşılanmasının yanı sıra kanguru bakımı, bebeğe masaj yapılması, yoga-meditasyon gibi girişimlerin bağlanmada olumlu etkiler yarattığı da bilinmektedir (59).

Ayrıca Evcili ve arkadaşları, ağrının bebekte bağlanmayı olumsuz etkilediğini belirtmiştir (60). Gau ve Lee doğum öncesi bağlanmanın doğum sonrasına da etki ettiğini belirtmişlerdir (61).

2.5. Bağlanma Kuramı ve İlgili Kuramsal Yaklaşımlar

Bireylerin arasındaki bağıllık durumunu anlatan kuramlardan en önemlisi de bağlanma kuramıdır. Bağlanma kuramı tüm toplumu kapsasa da daha çok küçük yaştakiler ile yetişkinler arasındaki bağlanma durumunu anlatmak için kullanılır. Ancak sadece o yaşlarda değil ilerleyen yaşamlarda da bağlanma durumu devam etmektedir. Annenin bebek ile olan bağı ilerleyen yaşlar için örnek teşkil etmektedir (25).

Fransız yazar Rousseau 13. yüzyılda bağlanmadan bahseden ilk kişidir. Rousseau anne-bebek bağlanmasından bahsetmiştir (50). Bağlanma durumu, yaşamın ilk günlerinden başlayarak hayatının sonuna kadar kişinin kurduğu ilişkide çevresini

belirlemede önemlidir. Bu kurama göre ister güvenli olsun ister güvensiz olsun bağlanma kurulduktan sonra çok az değişime uğrar (62).

Bağlanma kuramını ilk açıklayan kişi ise John Bowlby'dir. Bowlby, Dünya Sağlık Örgütü tarafından evsiz kişilerin ruh sağlığı hakkında bildiri sunması için çağrıldığında bu konuya ilk adımı atmıştır. Çocuk ve ergenlerdeki hırsızlığı inceledikten sonra bu çocukların annelerinden ayrı kalmasından bahsederek, bu çocukların sadece açlık içgüdüğü ile davranmadığını bildirmiş ve bu kuramın oluşmasında ilk adımı atmıştır (63).

Bağlanma teorisi John Bowlby ve Mary Ainsworth'un ortak çalışmasının ürünüdür. Şu anda bağlanma teorisine yön veren fikirler aslında çok uzun bir gelişimsel tarihe sahiptir. Bowlby ve Ainsworth kariyerlerinde bireysel çalışmış olmalarına rağmen bu teorisyenler Freud ve diğer psikoanalitik düşünürlerden etkilenmiştir (64). Bağlanma teorisi genel olarak, özellikle çocuklarına karşı duyarlılıkları ve tepkileri açısından, ebeveynler tarafından sağlanan bakımın kalitesinin, ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki güvenlik derecesini etkilediğini kabul eder (57).

John Bowlby ve Mary Ainsworth 1950'li yılların sonlarından başlayarak bir kuram geliştirmeye çalışmışlardır. Bu kuram, bakım veren kişiler ile bakım alan çocuklar arasında oluşan duygusal bağın yapısını açıklayan bir bağdır. Bu kuram bağlanma kuramıdır ve bu kuramda Bowlby, Darwin'in klasik analitik yaklaşımından etkilenecek çevresiyle kurduğu etkileşime odaklanmıştır (65).

Ainsworth, "a strange situation (yabancı ortam)" adı verilen deneyde küçük çocuklar ortamda yabancı birisi varken annenin ortamdaki ayrılması ve daha sonra annenin ortama yeniden gelmesi ile çocuğun verdiği tepkiyi gözlemleyerek, çocuğun nasıl tepkiler verdiğini incelemiştir (65). Daha sonra, sosyal psikologlar bu yabancı ortam sınıflaması deneyinden faydalanarak ölçeklerle bağlanma stillerini incelemeye başlamıştır (66).

Bağlanma, çocuğun kendisini duygusal bir yakınına bırakabilmesi durumudur. Bağlanma kuramı, çocuğun kendisine bakan kişiyle arasındaki bağın nasıl oluştuğunu incelemek ve çocukların bu durumdan nasıl etkilendiklerini ortaya koymaya çalışmaktadır. Ayrıca kuramı ortaya süren kişi olan Bowlby, çocukların çok ilgide şımartıldığını düşünen annesini günde sadece birkaç saat gibi çok süre görerek büyümüştür. Bowlby, bakıcısının o dört yaşındayken evden ayrılışını travma olarak

tanımlamış ve bu olay ileride onu bağlanma konusunda çalışmalara yönlendirmiştir (67).

Bowlby'nin 1958 yılında yaptığı açıklamaya göre bebek annesine karşı yoğun bir bağ geliştirmektedir. Bebek, bağlanma geliştirdiği kişi ile birlikte zaman geçirmek istemekte ve ayrılık yaşadığında ise üzüntü hissetmektedir. Bu bağı bazı dinamikler şekillendirmektedir. Bowlby bu bağı dört bileşen ile açıklamıştır:

1. **İkincil Dürtü (Secondary Drive):** Anne, bebeğin tüm fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamaktadır (68).
2. **Birincil Nesne Emme (Primary Object Sucking):** Bebek annesini emerken aynı anda annesi ile teması olmakta ve bundan keyif almaktadır. Dünyaya gelen bebek ilk temasını emme şeklinde annesi ile kurmaktadır (68).
3. **Birincil Nesneye Yapışma (Primary Object Clinging):** Bebek anne ile temasa geçmek istemekte ve ona sarılmak gibi fiziksel ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu figürlere sarılan bebekler kendilerini güvende hissetmektedir. Bu da güvenlik gereksiniminden kaynaklanmaktadır. Bebek annesi ile fiziksel temasta olduğunda dış dünyanın tehditlerinden korunduğunu hisseder (68).
4. **Birincil Ana Rahmine Dönüş Özlemi (Primary Return to Womb Craving):** Annesinin rahminden dış dünyaya çıkan bebek dış dünyadan sonra oraya geri dönmeyi ister (68).

Bağlanma ile ilgili pek çok sayıda modeller bulunmaktadır. Dörtlü bağlanma modeli, Bartholomew ve Horowitz tarafından geliştirilen, kişinin kendisi ve başkalarıyla zihinsel modellerin olumlu ya da olumsuz olarak incelenmesini ele almaktadır. Bunlardan birincisi, olumlu benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşimi olan **güvenli bağlanma**dır. İkincisi, olumsuz benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşimi **saplantılı bağlanma**dır. Üçüncüsü, olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modellerinin birleşimi olan **korkulu bağlanma**dır. Dördüncüsü ise olumlu benlik ve olumsuz başkaları modellerinin birleşimi olan **kayıtsız bağlanma**dır (69,70).

Güvenli bağlanmada çocuklar annelerine güvenli bağlandıkları gibi arkadaşlarına, akranlarına sağlıklı bağlanabilmekte ve bu dönemdeki problemleri daha kolay ve sorunsuz şekilde atlatabilmektedir. Bu bireyler toplumda daha sorunsuz kişilerdir ve

iletişimleri daha iyidir. Bu bireylerde aidiyat duygusu gelişmiş olduğu için kötü alışkanlıklar daha az görülür (71).

Saplantılı bağlanma stilinde bireyler ortama girmek ve arkadaş çevresi edinmek istemektedir ancak kendileri verdiği değer karşılığını alamadıklarını düşünür. Bundan dolayı kontrollü ve tutarsız davranabilmektedir. Bu kişiler hayattan gerçekçi olmayan şeyler beklemektedir (71,72). Korkulu bağlanmaya sahip bireyler karamsar bir yapıya sahip olduklarından destek almayı pek tercih etmez ve kendi başlarına bir irade tutumu sergiler. Bu kişiler yakın ilişki kurmada zorlanır, duygularını ifade etmede çekimser davranır. Başkalarını güvenilir olmayan olarak değerlendirir (71). Kayıtsız bağlanma stilindeki bireyler kendilerini daha üstün görür ve başkalarını kendilerinden daha az önemli görür. Öz güvenleri yüksek olduğundan başkalarını reddetme sık görülür ve aktivitelerden çabuk sıkılarak gereksiz görür (71).

Bağlanma kuramı üzerine çalışmalar yapanlardan birisi de Harry Harlow'dur. Harlow, anne-bebek ile akranlar arasındaki bağlanmada ayrım yapmıştır. Bu ayrımda ebeveyn gibi daha uygun kimse yoksa akranların bağlanma figürü haline gelebileceğini belirtmiştir. Harlow, yavru maymunlarla beraber çalışma yapmış ve bazı önemli olabilecek sonuçlara ulaşmıştır. Maymunların doğumundan sonra maymunların bir kısmını 3, bir kısmını 9, bir kısmını ise 12 ay annelerinden ve diğer maymunlardan ayrı olarak izole etmiştir. İzole edilen maymunların diğer maymunlara oranla daha kaygılı ve daha saldırgan olduğunu gözlemiştir. Bununla birlikte de izole süresinin artmasıyla da olumsuz davranışların arttığı gözlemlenmiştir. Yine Harlow başka bir çalışmasında bağlanmanın nasıl olduğu ve bağın nasıl oluştuğunu araştırmak için bir grup yavru maymunu annelerinden ayırmış ve maymunları iki adet yapay anne bulunan bir odaya koymuştur. Bu annelerden birisi tellerle kaplı göğsünde süt dolu bir iskelet diğeri ise yumuşak kumaşlarla kaplı ancak besin maddesi bulundurmeyen makettir. Maymunun besin maddesi bulunan makete sadece acıkınca gittiği gözlemlenmiş, diğer makete tehlike anında giderek sarıldığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma tehlike anında yumuşak ve sıcak bir kucağın beslenmeden daha önemli olduğunu göstermiştir (69,73).

Bağlanma kuramcılar, çocuklara bakım veren kişilerin çocukların duygusal gelişiminde çok önemli bir rol aldıklarını belirtmiştir. Duygu düzenleme becerisinin çocuğun ilk bakım veren kişiden etkilenecek oluştuğu belirtilmiştir (74). Bu yüzden

hemşirelerin bağlanma kuramcılarını hakkında bilgi sahibi olarak anne-baba adaylarına bu konuda bilgi vermeleri önemlidir.

2.6. Bağlanma Stilleri

2.6.1. Bebeklik ve Çocuklukta Bağlanma Stilleri

Bebeğin dünyaya geldiği andan itibaren kendisine bakım veren birisine ihtiyacı bulunmaktadır. İlk zamanlarda bebek korktuğunda, temel ihtiyaçları olduğunda o bağlanılan kişiyi aramaktadır ve o kişiye ulaştığında rahatlamaktadır (49).

Bebeklerin bağlanması üzerine çalışan Ainsworth, Bowlby'nin bağlanmasını kapsamlı olarak ele almıştır. Ainsworth, bağlananın yabancı ortam deneyinde bağlanma yaşadığı kişi ile üç farklı şekilde bağlanma yaşadığını ve bireysel farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Bunlara: güvenli bağlanma, kaçınmacı ve kaygılı- kararsız bağlanma olarak isim vermiştir (75,76).

Ainsworth'e göre güvenli bağlanma stiline sahip olanlar ilk bağlanma figürü olan kişiden ayrıldıklarında yoğun bir kaygı yaşar. Tekrar bağlanma figürü olan kişiye kavuştuğunda ise yeniden bir rahatlık hisseder. Kaçınan bağlanma türüne sahip olanlar bağlanma figüründen ayrıldıklarında çok fazla tepki vermez ve tekrar bir araya geldiklerinde ise yakınlık kurma davranışı göstermez ve karşı taraftan da beklemez. Kaygılı-kararsız bağlanma türüne sahip olanlar bağlanma figüründen ayrıldıklarında yoğun bir öfke, sinir patlaması, stres ve kaygı yaşar; yeniden bir araya geldiklerinde ise yapışma eğilimi gösterir (77).

Duyarsız ebeveynlik çocuklarda bağlanma durumunu azaltırken güvensiz bağlanma riskini artırır. Stresli ebeveynler ekstra bir stres faktörü oluştursa güvensiz bağlanma riskini de artırmış olur. Ayrıca çocuklar ihtiyaçlarının karşılanmaması dışında bakım verenler tarafından görmezden gelindiklerinde ya da yanlış anlaşıldıklarında sıkıntıya düşebilir. Bağlanma teorisine göre, güvensiz bağlanma ruh sağlığının gelişimini tehdit edebilir. Buna karşılık olarak ebeveyn tarafından güvenli bağlanma, hem ebeveynlerin hem de çocukların sosyo-duygusal gelişimini olumlu yönde destekleyebilir (78).

Türkmen ve Teze çalışmasında annelik rolü ve yeterliliğinin bağlanma stilini etkilemediğini ancak annede oluşan bağlanma stiline bebeğin bağlanmasını ve çocukta

oluşabilecek kaygı düzeyini etkilediğini belirlemiştir. Ayrıca ayrılık kaygısı yaşayan çocukların annelerinin ebeveynliğine yönelik tutum ve davranışlarının da etkisiz olduğu görülmüştür (79).

2.6.2. Ergenlerde Bağlanma Stilleri

Bağlanma kuramı ile birlikte ilk başlarda bebek ile anne arasındaki bağlara öncelik verilmiştir ve daha sonrasında Hazan ve Shaver öncülüğünde romantik duygularda da bağlanmanın ele alınabileceği tartışılmaya başlanmıştır (80).

Ainsworth'un bağlanma kuramından yola çıkılarak ortaya çıkarılan üçlü bağlanma kuramı, bireylerin duygusal ilişkilerine odaklanmaktadır. Bu stile göre ergenlerin duygusal ilişkilerinde sergiledikleri davranışlar çocukluk çağı ile alakalıdır. Çocukluk çağındaki bağlanma deneyimleri ile şekillenmektedir. Bu bağlanma modeli de güvenli bağlanma, kaygılı/kararsız bağlanma, korkulu kaçınmacı bağlanma olmak üzere üç sınıfta incelenmektedir (81). Çocukluklarında güvenli bağlanma yaşayan bireylerin daha sonrasındaki duygusal hayatlarında yaşadıkları yakın ilişkilerde daha az sorun yaşadıkları ve ilişkilerinin güven verici olduğu belirtilmiştir (82).

2.7. Anne-Bebek Bağlanması (Maternal Bağlanma)

Doğum sonrası dönem aileye yeni bir birey katılması sebebiyle anne-babalığa geçiş sürecinin yaşandığı bir dönemdir. Bu dönemde annelerin bebeklerini algılama ve benimseme durumu anne ile bebek arasındaki bağlanma durumunu belirler. Anne ile bebek arasındaki olumlu etkileşim sonucunda anne ile bebek arasında oluşan sevgi bağına “maternal bağlanma” denilmektedir (83,84,85). Bowlby de bu bağlanmayı anne ile çocuk arasında olan ve her iki tarafın da haz aldığı sıcak ve samimi bir bağ olarak belirtmiştir (63).

Anne adayı ile bebek arasındaki bağ yaklaşık olarak gebeliğin 10. haftasında kurulmaya başlar. Gebelikte kurulan bağlanma ilişkisi, ileride anne ile çocuk arasındaki bağlanmanın kuvvetli olma durumunu etkiler (86). Bir annenin bebeğine sevgiyle yaklaşmasını sağlayan maternal bağlanma, çocukların sağlıklı büyüme ve gelişmesini sağlayan en önemli öğelerdendir. Maternal bağlanma, bebeğin sonraki yaşamı için oldukça etkili olacaktır. Anne ile bebek arasında olan bu bağlanma sağlıklı olmazsa bebek ileriki yaşamında duygusal, zihinsel, sosyal ve fiziksel olarak etkilenmektedir ve

sorun yaşayabilmektedir. Bu çocuklar zamanla kendilerini ifade etmekte zorlanırlar ve özgüven eksikliği yaşarlar. Maternal bağlanmanın sorun olduğu çocuklarda ihmal ve istismar söz konusu olabilmektedir (87). Bu bağlanma çeşidinde anne anahtar konumundadır ve doğumdan önce başlayan bu bağlanmanın doğumdan sonra da devam etmesi beklenen bir durumdur (88).

Anne-bebek bağlanmasını gebeliğin planlanması ve istenmesi, doğum sonrası dönemde anne ve bebeğin aynı odayı paylaşması, doğum sonrası ilk yarım saat içerisinde kanguru bakımının verilmesi ve emzirmenin başlatılması, bebeğin sağlıklı olması, annenin bebek bakımı konusunda bilgili olması yeni rolüne uyumu, annenin çocukluğunda kendi annesiyle yaşadığı destekleyici bağlanma ilişkileri, ailenin yeterli sosyoekonomik düzeye sahip olması ve annenin karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesinde sosyal çevresinden aldığı destek anne-bebek bağına olumlu yönde etkilemektedir (84).

Annenin bebeğine dokunması, doğumdan hemen sonra onu görmesi ve bebeğiyle etkileşim halinde olması bağlanmaya olumlu katkılar sağlamaktadır. Bağlanma tam anlamıyla gerçekleşmediyse anne bebeğini ihmal edebilir. Bu durum da bebeğin bağlanması, büyüme ve gelişmesi açısından olumsuz bir etki bırakır (89).

Annenin bebeğiyle etkili iletişimi, güvenli bağlanmanın oluşması sağlıklı çocuk büyümesi ve gelişmesi için oldukça önemlidir. Etkisiz anne tepkisi, bağlanma eksikliği, düşük benlik saygısı ve çocukların büyüme ve gelişmesinde sorunları ortaya çıkarabilmektedir. Örneğin, azalan bebek tepkileri, düşük zeka, depresyon, sosyal yetersizlik ve yüksek riskli davranışların tümü annenin etkisiz bağlanması ile alakalı olarak gösterilmiştir (90). Ayrıca doğum korkusunun da maternal bağlanmayı geciktirdiği ya da sekteye uğrattığı belirtilmiştir (91). Kadınların kendi ebeveynleri ile arasındaki ilişkinin zayıf olması, çocukları ile de zayıf ilişki yaşayabileceği riskini taşımaktadır. Bu durum çocuğuna karşı ilgi azlığı ya da aşırı koruyucu olmak gibi bazı sıkıntılara yol açabilir (92).

Eğer anne ve bebek arasındaki iletişim yetersiz ise bebek ciddi sorunlar yaşayabilecektir. Bundan dolayı sağlık profesyonellerine bu noktada çok önemli görevler düşmektedir. Anne ile bebek arasında oluşan bu eşsiz bağın kuvvetlenmesi için hemşire ve ebeler önemli role sahiptir. Özellikle primipar anneler bilgi eksikliği olduğu

için sorun yaşayabilmektedir. Hemşirelerin bu noktada vereceği eğitimler anneyi rahatlatabilmekte ve bağlanmanın daha güvenli olması sağlanabilmektedir (93).

Dünyanın farklı yerlerinde, özellikle gelişmiş ölkelerde doğum ve doğum sırasında eş katılımı yaygın bir uygulamadır. Ancak bazı gelişmiş ölkelerde durum farklıdır. Bunun nedeni, geleneksel olarak hamileliğin ağırlıklı olarak annelerin alanı olarak görölmesi ve babaların ailenin geçimini sağlaması gerektiğine inanılmasıdır (94). Bu konuda birey, aile ve toplumda farkındalık yaratmak gerekmektedir. Hemşireler bu konuda öncü olmalıdırlar.

2.8. Baba-Bebek Bağlanması (Paternal Bağlanma)

20. yüzyılda değişen roller ile birlikte babalar yaşamın içine daha çok girdiler ve roller değişti. Günümüzde babadan artık ev işlerini yapması, çocuk bakımına katılması gibi beklentiler ortaya çıktı (95). Baba olmak, erkekler için yaşamın içerisinde önemli bir değişiklik ve geçiş noktasıdır. Baba olacak olan bireyler psikososyal değişiklikler deneyimler ve çocuklarıyla aralarında ilişki geliştirmek durumunda kalır (96). Baba olmak, erkekler için gelişimsel bir olaydır ve yeni bir role geçiş sürecidir. Bu süreç belirsizlik, artan sorumluluk, uykunun bölünmesi, bebeğe bakmak ve çiftin ilişkisini yeniden kurmak için gereken zamanı kontrol edememek ile geçebilen bir dönemdir. Eşlerinden daha fazla evlilik yakınlığı ve desteği algılayan babalar, bebeklerine daha fazla bağlanır (97). Baba ile bebek arasındaki bağlanmayı tarif eden paternal bağlanma anne ile bebek arasındaki bağlanma kadar önemlidir ve yenidoğanın ruhsal, zihinsel ve bedensel gelişiminde olumlu yönde katkıları olmaktadır (98).

Fagerskiöld çalışmasında erkeklerin babalığı tahmin ettiklerinden daha fantastik bir duygu olduğunu belirtmiştir (99). Babanın çocuğa karşı sergilediği tutum ve davranışlar çocuğın kimlik ve kişilik gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Bu tutumla birlikte çocuk üzerindeki etkisinin doğumdan sonraki ilk aylarda başladığı belirtilmektedir (100,101). Erken bebeklik dönemindeki güvenli ilişki kurulması babaların çocukları ile sağlıklı ilişkiler kurmasını sağlar (100).

Çocuk sahibi olmanın güzel duyguları yanında artan sorumluluk ve artan ekonomik ihtiyaç da göz önüne gelmektedir. Özellikle ilk kez baba olan bireyler hem tecrübe eksikliği hem de ebeveyn olmaya alışma sürecinden dolayı çeşitli sıkıntılar çekebilmektedir (102). Babası ile güvenli bağlanan çocukların yüksek özgüvenli

oldukları, sosyal anlayışlı, kişilerarası farklılaşmada iyi oldukları ve iyi iletişim kurdukları belirtilmiştir ve bu bağlanmanın çocukların bilişsel ve duygusal gelişmelerine olumlu katkıları vardır (103,104). Çocukların anneleri ile bağlanmaları incelendiğinde bu süreçte babaların da önemli rollerinin olduğu bilinmektedir. Bu süreçte babaların bebek bağlanmasına hem doğrudan hem de dolaylı yol ile etki ettiği görülmektedir. Doğrudan etki babanın bebekle kurduğu ilişki iken dolaylı etki anne ile baba arasındaki ilişkinin, anne tarafından olumlu ya da olumsuz olarak bebeğe yansımadır (105).

Babanın çocukla ilgilenmesinin artmasıyla çocuğun daha girişken ve özgüvenli olduğu belirtilmektedir. Ayrıca babanın bebeğiyle ilgilenmesinin sadece bebeğe değil babaya da faydalarının olduğu bilinmektedir. Babanın da kendine güveninin arttığı ve kendi babasıyla daha iyi ilişkiler kurduğu gözlenmektedir (106). Genel olarak çocukların babalarıyla bağ kurduklarını ve baba-çocuk bağlanma ilişkilerinin de çocukların gelişimi için önemli olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca, bağlanma akademik başarı ve sosyo-duygusal işlevsellik dahil olmak üzere çocukların gelişiminin farklı yönleri için önemli olduğu belirtilmektedir (107). Hemşireler, babalar ile bebekler ilk karşılaştığında dışarıdan gözlem yapan ilk gözlemci olduğu için özellikle ilk kez baba olacak adaylar için iyi bir rol model olabilir. Hemşireler babaları desteklemeli ve bebekleri ile temas etmesinde yardım ederek onları cesaretlendirmelidir.

2.9. Bağlanmada Hemşirenin Roller

Sağlık çalışanları bebeklerin bağlanması ile alakalı birçok sorun olabilecek durumun giderilmesinde görevlidir. Bunların arasında stres, doğum sonrası depresyon, alkol kullanımı, finansal zorluklar, zaman kısıtlamaları, bebeğin babasıyla veya annenin yakın partneriyle gergin bir ilişki, genç yaşta hamilelik ve hamileliği kabul etmede zorluk sayılabilir. Aileleri bu zorluklara karşı desteklemeyi amaçlayan müdahaleler ve politikalar, tarihsel, politik ve sosyal adaletsizliğin yarattığı döngüyü kırmaya ve yeni neslin hayatını zenginleştirmeye hizmet edecektir. Ailelerin, bebekleri ile bağlanmalarını engelleyen birçok konunun ortadan kaldırılması için sağlık çalışanlarının yardımına ihtiyacı vardır (108). Sağlık ekibi içerisinde hemşirelerin, genellikle hepsini bir arada yaptığı karar verici, bakım verici, hasta hakları savunuculuğu ve eğiticilik gibi birçok görevi vardır. Hemşire bakım verirken eğitimi

göz ardı etmez, hastaya ve yakınlarına danışmanlık yapar (109). Bağlanmanın ilk başladığı andan itibaren ebeveyn-bebek bağlanmasını en iyi gözlemleyebilecek kişi hemşiredir. İlk kez anne-baba olacak kişilerin bir rol modeli olmayabilir. Bu durumda ailenin rol modeli olma görevi hemşireye düşmektedir (98).

Yaşamın ilk günlerinde ten tene temas bağlanma için oldukça önemlidir. Ebeveynlerin yaşamın ilk günlerinde bebeklerini tutmaya, kanguru yöntemiyle kucaklarına almaya çalıştıkları gözlenmektedir. Hemşireler bu aşamada doğumdan önce, doğumda ve doğumdan sonra bilgilerini anne ve babaya aktararak onları cesaretlendirmelidir (110,111). Postpartum dönemde hemşire, ebeveyn ile bebek arasındaki teması, bağlanma süreçlerini izleyerek notlar tutmalıdır. Annenin bebeğe teması, saçlarını okşaması, seslenmesi, göz teması kurması birer bağlanma hareketleridir. Hemşire bu sıcak ortamın içerisinde samimi ve sakin bir şekilde bebeğin özelliklerini, bağlanmayı artıracak hareketleri, beslenmesinin nasıl olacağı konusunda anneye bilgi aktarmalıdır. Bebeğin fiziksel özellikleri anneye aktarılmalıdır. Annenin bebeğini takma isimle çağırması, bebek ağlarken annenin umursamaması, bebeğin kirli olması, düşük tartılı olması bağlanma ile alakalı sorunlar hakkında ipuçları verir. Bu gibi durumlarda hemşire anneye konuşarak neler hissettiğini sorgulamalıdır (112).

Gebelikte yetersiz bağlanma öngörülen kişilere ve eşlerine destek verilerek olası bir bağlanma bozukluğunun önüne geçilmeli ve böylelikle çocuk ihmal ve istismarının önüne geçilmelidir. Yine bu noktada en büyük sorumluluk hemşirelere düşmektedir (113). Hemşireler, ebeveynlerin hastaneye bağlı olan streslerini kontrol altına almalıdır. Postnatal dönemde babanın bebeğine yaklaşması desteklenmeli, bebeğe seslenmesinin ve onunla iletişime girmesi sağlanmalıdır. Hemşire babaya bilgiler vererek babanın bebeğe bilinçli şekilde yaklaşmasını sağlamalıdır (114).

Doğum sonrası erken dönemde anne ile yenidoğan arasındaki bağlanmanın istenilen düzeye gelmesi için bebeğin annesi ile birlikte vakit geçirmesi gerekmektedir. O yüzden doğumdan sonra aynı odada kalmaları bağlanmayı daha da artırmaktadır. Mümkünse ilk 24 saati birlikte geçirmeleri sağlanmalıdır. Bebek ile anne arasındaki etkileşimi en yüksek seviyeye çıkarmak hemşirelerin görevidir (115). Hemşireler bağlanmanın multifaktöriyel bir süreçten oluştuğunun eğitimini mutlaka almalı ve bağlanmaya zarar verecek her türlü durumdan kaçınmalıdır. Bununla birlikte aileyi bağlanma konusunda eğitimle desteklemelidir (113).

Yenidoğan yoğun bakım ünitesi hemşireleri, anne-bebek etkileşimini günlük olarak gözlemleme yeteneğine sahiptir. Duyarlı bir anne ile bebeğine tepki vermeyen bir anne arasındaki farkı kolaylıkla fark etmeleri çok muhtemeldir. Beslenme, yorgunluk veya etkileşime hazır olma gibi bebeklerinin ipuçlarını anlayan anneler, daha normal davranış kalıpları geliştirebilir, bu da sonuçta hayatta kalma olasılıklarını ve yaşam kalitelerini artırır (90).

Bağlanma bebeğin tüm yaşamını etkilediği için hemşirelere doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrasında sorumluluklar düşmektedir. Hemşireler, bu süreçte ebeveynlere yardımcı olmalı, ebeveynleri destekleyerek, gözlem yaparak ve bakıma katılmalarını sağlayarak bağlanma konusunda yardımcı olmalıdır (116).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi ve Amacı

Bu araştırma, eşi gebeliğin son trimesterinde olan sağlıklı doğum yapması beklenen baba adaylarına doğumdan önce, doğum anında ve doğumdan sonra bebeğin günlük bakımı, bebek-baba bağlanması ve bebekle kaliteli zaman geçirme gibi konularda verilen eğitimin etkisinin incelenmesi amacıyla randomize kontrollü tam deneysel olarak yapıldı.

Bu araştırmanın amacı, babalara verilen eğitimin baba ile bebek arasındaki bağı etkileyip etkilemediğinin incelenmesi ve baba ile bebek arasındaki bağlanmanın hangi faktörlerden etkilendiğinin araştırılmasıdır.

3.2. Araştırmanın Yeri

Araştırma, 5.1.2021-10.10.2021 tarihleri arasında Afşin Devlet Hastanesi ve Elbistan Devlet Hastanesi kadın doğum polikliniğine başvuran kadınların eşleri ile yapıldı. Afşin Devlet Hastanesi Kadın Doğum Servisi 12 yatak, Elbistan Devlet Hastanesi Kadın Doğum Servisi ise 22 yatak kapasitelidir.

Bekleme salonu gürültüden uzak bir odaydı. Verilen eğitimin etkin olması için aynı anda en fazla iki babaya eğitim verildi. Araştırma uygulanırken Covid-19 pandemi süreci olduğundan babalar maskeli bir şekilde, odaya girerken elleri dezenfekte edilerek odaya alındı. Babalar broşürle desteklenerek sözel olarak eğitimler verildi Odada araştırmacı dışında en fazla 2 kişi bulundu. Her eğitim arasında oda havalandırıldı.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 5.1.2021-10.10.2021 tarihleri arasında Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Afşin Devlet Hastanesi ile Elbistan Devlet Hastanesi'nde eşi sağlıklı doğum yapan babalar oluşturmaktadır.

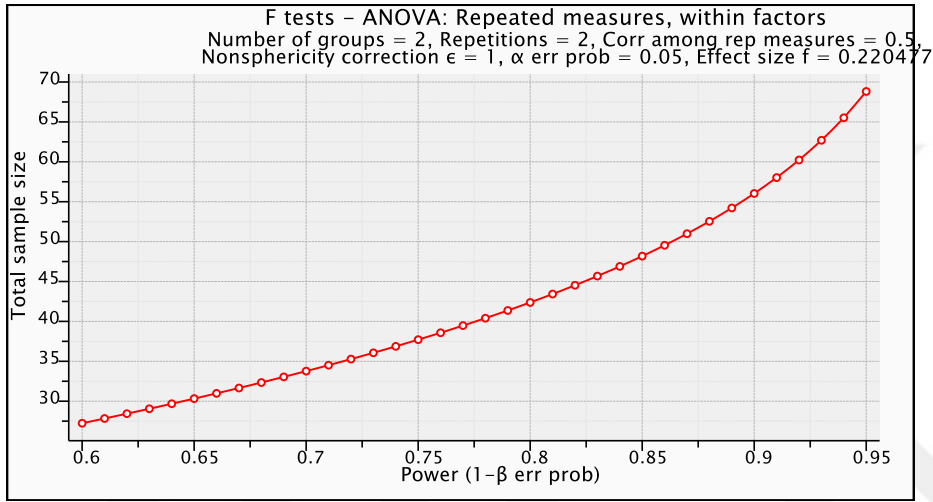
Araştırmanın örneklemi ise çalışmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan babalar oluşturdu. Bu babalar eğitim alan (eğitim grubu) ve eğitim almayan (kontrol grubu) olarak iki gruba ayrıldı.

Bu çalışmaya benzer daha önce yapılmış bir çalışma bulunmadığı için çalışma devam ederken ilk 10 baba ile güç analizi yapıldı ve 28 baba eğitim grubu, 28 baba

kontrol grubu olmak üzere toplamda 56 babanın yeterli olduğu belirlendi. Güç analizi yapılan 10 baba çalışma kapsamı dışında bırakıldı. Çalışmadan çekilebilmesi muhtemel ya da ulaşılamayacak babalar göz önünde bulundurularak 40 baba kontrol, 41 baba eğitim grubu olarak toplam 81 baba ile çalışıldı.

Örneklem büyüklüğünü belirlemek için biyoistatistik konusunda uzman tarafından güç analizi (power analizi) uygulandı.

Tablo 1. Güç Analizi

F tests - ANOVA: Repeated measures, within factors

Analysis: A priori: Compute required sample size

Input: Effect size $f = 0.2204768$

α err prob = 0.05

Power (1- β err prob) = 0.90

Number of groups = 2

Repetitions = 2

Corr among rep measures = 0.5

Nonsphericity correction $\epsilon = 1$

Output: Noncentrality parameter $\lambda = 11.277524$

Critical F = 4.012973

Numerator df = 1.000000

Denominator df = 56.000000

Total sample size = 58

Actual power = 0.909896

G*Power 3.0.10 programı yardımıyla ve ön çalışma verileri kullanılarak yapılan güç analizi sonucunda; %90 güç, %5 hata payı ve $f=0.2205$ etki büyüklüğü ile toplamda en az 58 örnek sayısı yeterli bulundu ($n1:29$; $n2:29$). Çalışmada olası kayıp riski olabileceği öngörülerek bu sayı daha fazla alındı. Sağlık durumundan ya da ulaşılamamasından dolayı 5 baba çalışmadan çıkarılarak toplamda 81 baba ile çalışma tamamlandı.

3.4. Eğitim ve Kontrol Grubunun Oluşturulması

Pandemi döneminden dolayı, babalara verilen eğitim hastanede oldukları zaman hastanede, ulaşamadıklarında ise telefon ile görüşülerek verildi. Uygulama için eşi primipar (ilk gebelik) olan gönüllü 81 baba çalışmaya dahil edildi. Bu babaların 41'i eğitim, 40'ı kontrol grubunu oluşturmaktadır. Babaların tamamını eşi primipar olan babalar oluşturdu. 1. gruptaki babalara eğitim verilmiş olup (eğitim grubu), 2. gruptaki babalara (kontrol grubu) rutin bakım dışında eğitim verilmeyip çalışmadan sonra eğitim ile ilgili bilgiler yazılı olarak verildi.

Afşin Devlet Hastanesi ve Elbistan Devlet Hastanesi Kadın Doğum polikliniğine başvuran kadınların eşleri arasından ya da henüz doğum eylemi gerçekleşmemiş olan ve serviste bulunan annelerin eşleri arasından rastgele yöntemle (randomizasyon yöntemiyle) seçilerek eğitim ve kontrol grubu (1. grup ve 2. grup) oluşturuldu. Randomizasyon yöntemi bilgisayarın rastgele atamasıyla oluşturulan “1-1-2-2-1-2-1-2-1” sıralamasıyla yapıldı. “1” eğitim grubunu temsil ederken, “2” kontrol grubunu temsil etmektedir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Doğumdan önce çalışmaya dahil edilen babaları tanıtıcı, sosyodemografik sorular içeren 28 soruluk anket-1 ve 18 soruluk Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği anket soruları uygulandı. Gerekli eğitimler verildikten sonra bebek 6 aylık olduğunda Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği anket soruları yeniden son test olarak uygulandı.

3.5.1. Sosyodemografik Form

Sosyodemografik form, babaya ve aileye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu form babanın yaşı, eğitim durumu, mesleği, gelir durumunu, annenin yaşı, eğitim durumu, mesleği, kaç yıllık evli oldukları, sağlıkla ilgili bilgiye nereden ulaştıkları gibi soruları içeren 28 sorudan oluşmaktadır.

3.5.2. Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği (BBBÖ)

Condon ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek 6-12 ay bebekleri olan babalara uygulanabilmektedir (117). Güleç tarafından ise geçerlik ve güvenirliği yapılarak Türk toplumuna uygulanabilir hale getirilmiştir (96). Ölçeğin dil eşdeğerliliğinin sağlanması için önce Türkçeye daha sonra da İngilizceye tekrar çevrilmiştir. Güvenirliğin 0.60-0.80 aralığında olması literatürde yeterli olduğu anlamına gelmektedir.

Ölçek 19 maddeden oluşmaktadır ancak 1 maddesi ileri analizler sonrasında ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi 5'e kadar puanlandırılmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek en düşük toplam puan 19 iken en yüksek puan ise 95 olabilmektedir. Puan ne kadar yüksekse bağlanma o kadar güçlüdür anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alphası 0.87 olarak tespit edilmiş ve güvenilir bulunmuştur (96).

Ölçeğin puanlanması aşağıdaki şekildedir;

- 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan,
- 4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** puan (ters)
- 6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** puan
- 7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** puan (ters)
- 8. madde **a=5 b= 1** puan ve son olarak
- 13. ve 16. madde **a=5, b=3, c= 1** puan şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin alt maddeleri aşağıdaki gibidir:

Sabır ve hoşgörü = 1, 2, 6, 11, 13, 17, 18, 19. sorular

Etkileşimde zevk = 4, 5, 8, 9, 10, 12, 15. sorular

Sevgi ve gurur = 3, 7, 14, 16. Sorulardır.

3.6. Veri Toplama Araçlarının Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın istatistiksel analizi SPSS (IBM SPSS Statistics 24) adlı program kullanılarak yapıldı.

Normal dağılım gösteren değerler için parametrik yöntemler kullanılarak analizi yapıldı. Parametrik yöntemlere uygun şekilde, “Independent Sample-t” testi (t-tablo değeri) iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında; “Paired-Sample t” test (t-tablo değeri) ise bağımlı olan iki grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında; “ANOVA” test (F-tablo değeri) yöntemi ise üç veya daha fazla bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında kullanıldı.

Normal dağılım göstermeyen ölçüm değerleri için parametrik olmayan yöntemler kullanıldı. Parametrik olmayan yöntemlere uygun şekilde, “Mann-Whitney U” test (Z-tablo değeri) bağımsız olan iki grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında; “Wilcoxon” test (Z-tablo değeri) bağımlı olan iki grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında; üç veya daha fazla bağımsız grup var ise onların ölçüm değerleriyle karşılaştırılmasında ise “Kruskal-Wallis H” test (χ^2 -tablo değeri) yöntemi kullanıldı.

İki nitel değişkenin birbiriyle olan ilişkilerinin incelenmesinde “süreklilik düzeltilmesi”, “Fisher-Exact” veya “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanıldı.

3.7. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri

Araştırmaya dahil edilme kriterleri şu şekildedir:

- Eşin gebeliğin 3.trimesterında olması,
- Bebeğin ilk doğum olması,
- Bebeğin sağlıklı olması,
- Ailenin T.C. vatandaşı olması,
- Babanın eğitim durumunun en az lise ve dengi okul olması.
- Babanın yaşının 18-40 aralığında olması.
- Babanın bir işinin olmasıdır (Aktif çalışıyor olmasıdır).

3.8. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri

Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri şu şekildedir:

- Ebeveynlerin psikolojik bir rahatsızlıklarının olması,
- Çalışma devam ederken bebeğin sağlık durumunun bozulması,
- Araştırmaya dahil edilme koşullarından birisinin sağlanmadığının anlaşılmasıdır.

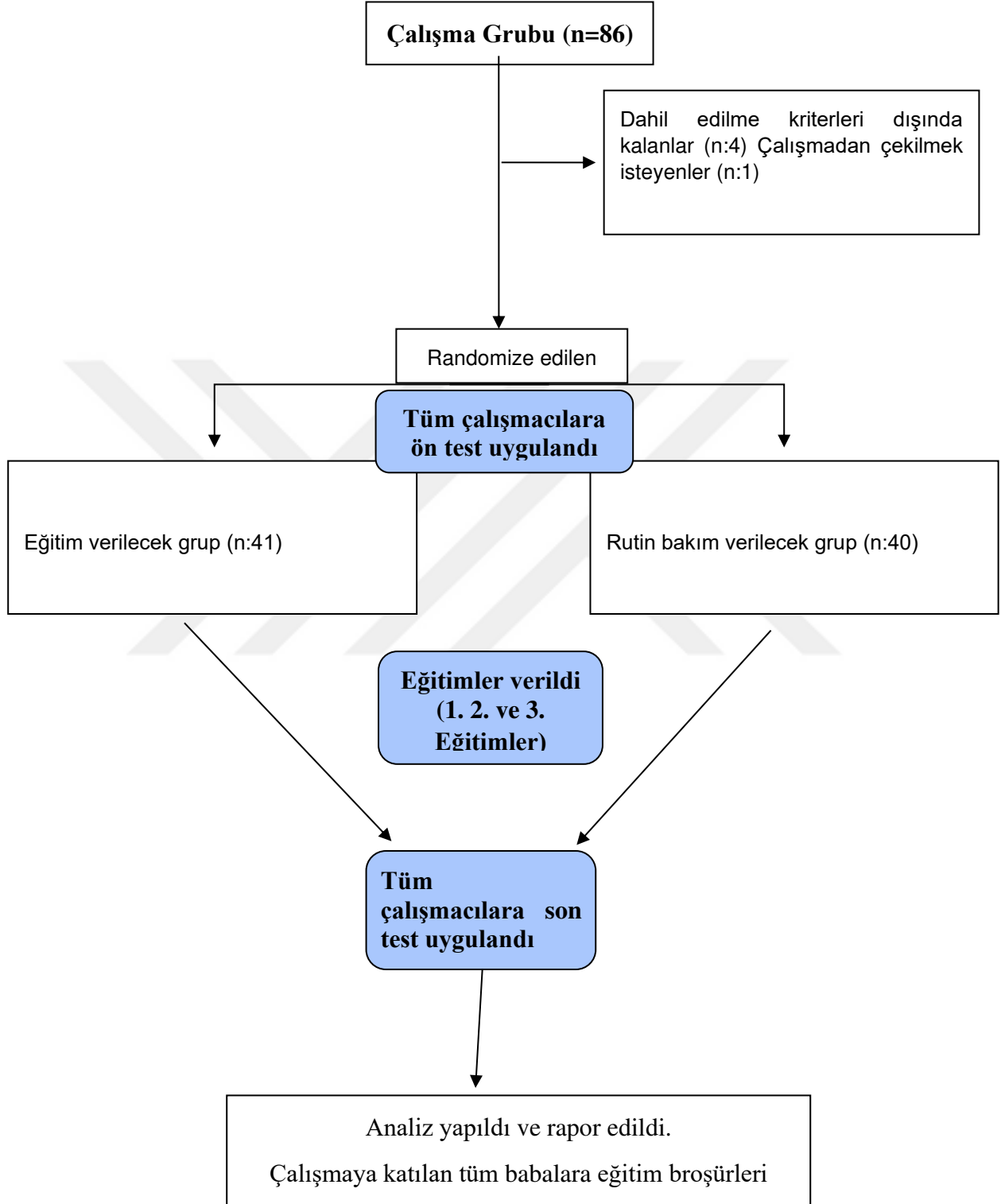
3.9. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacına yönelik hipotezleri:

Hipotez 0 (H_0): Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, baba-bebek bağlanması konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi yoktur.

Hipotez 1 (H_1): Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, baba-bebek bağlanması konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi vardır.

3.10. Araştırmanın Planı

Şekil 1. Yöntem Akış Şeması

3.11. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Adana Çukurova Üniversitesi Balcalı Hastanesi Etik Kurul Kararı (10.04.2020, 98/28) alındı. Ayrıca Afşin Devlet Hastanesi ve Elbistan Devlet Hastanesi başhekimliklerinden ve Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü'nden izin alındı. Ayrıca clinicaltrials.gov'dan ID numarası alınmış olup, ID numarası NCT04914858'dir.

3.12. Veri Toplama Araçlarının Ön Uygulaması

Veri toplama formları, etik kurul izni alındıktan sonra eğitim ve kontrol grubundan 5'er toplamda 10 babaya ön uygulama olarak uygulandı. Ön uygulama yapılan bu 10 baba örnekleme dahil edilmeyip, çalışmanın dışında tutuldu.

3.13. Eğitim Grubuna Verilen Eğitim ve İçeriği

1. gruptaki babalara doğumdan önce yüz yüze görüşülerek eğitim verildi. Doğum anında ve doğumdan 2 ay sonra yine babalar ile iletişime geçilerek toplam 3 eğitim verildi. 1.eğitimin kapsamı bağlanma, baba-bebek bağlanması, baba ile bebek arasındaki bağlanmanın bebeğe ile babaya faydası ve bu bağın nasıl kuvvetlendirilebileceği hakkındadır. 2.eğitimin kapsamında bebeğin bakımı ve beslenmesi hakkındadır. 3.eğitimde ise babanın bebekle kaliteli zaman geçirmesi ve bunun önemi hakkındadır. Sonuç olarak, ilk eğitim daha çok bağlanma ve önemi, ikinci eğitim babanın bebeğin bakımına katılmasındaki önemi ve bakımla ilgili bilgiler, en son eğitimde ise babanın bebek ile ilgilenmesi ve onunla zaman geçirmesi ile ilgilidir. Eğitimin içeriği EK-7'de sunuldu. 2. gruptaki babalara ise 6. ayın sonunda, ölçek uygulandıktan sonra eğitimle ilgili bilgiler yazılı olarak verildi. Sağlık durumundan ya da ulaşamamasından dolayı 5 baba çalışmadan çıkarıldı.

3.13.1. I. Eğitim

Literatürden faydalanılarak bağlanma ile ilgili içerikli hazırlanan eğitim doğumdan önce babalara uygulandı. Eğitimin içeriğinde bağlanmanın babalar için ve aynı zamanda bebekler için ne kadar önemli olduğuna değinildi. Doğumdan önce başlayan sürecin doğum sonrasında da devam ettiği babaya belirtildi. Anneye yardım etmenin ve onu anlamanın da aile içi dengeleri etkilediği için bağlanmada önemli

olduğu konusunda eğitim verildi. Bu süreçteki bağlanma durumunun önemi ve bu bağlanmanın yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu hakkında bilgi verildi (49, 118, 119, 120) (Ek 7).

3.13.2. II. Eğitim

Literatürden faydalanılarak bebeğin günlük bakımı, beslenmesi ile ilgili eğitim doğum olduğunda babalara uygulandı. Babaların doğum anında ne yapması gerektiği hakkında eğitim verildi. Babalara hekim kontrolü dışında bebeğe herhangi bir ilaç uygulamaması konusunda baba bilgilendirildi. Bebeğe olası görülebilecek durumlar hakkında babalara bilgi aktarımı yapıldı. Aynı zamanda bebeklerin bakımına babanın katılmasının hem anne hem de bebek açısından önemine değinildi. Bebeğin bakımı yapılırken dikkat edilmesi gerekenler, onların sağlıkları ile ilgili fontanelinin takibi, banyo yapılması, idrar, gaita durumu gibi bilgiler babaya anlatıldı. Bu bilgileri de gerekirse anneler ile paylaşması belirtildi (121, 122) (Ek 7).

3.13.3. III. Eğitim

Literatürden faydalanılarak bebekle kaliteli vakit geçirme, oyun oynamayla ilgili eğitim doğumdan yaklaşık olarak iki ay sonra uygulandı. Bu eğitimde babalara bebekleri ile vakit geçirmenin onların gelişimine, güvenli bağlanmasına ve ilerideki akademik hayatına etki edebileceği anlatıldı. Ayrıca fiziksel oyunların çocuğun gelişimine olumlu etki ettiği konusunda bilgi verildi. Oyunun çocuğun hayatındaki yeri hakkında bilgi verildi (123, 124) (Ek 7).

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın uygulanması sonucu elde edilen verilerin analizi yapılarak; eğitim alan ve almayan (kontrol grubu) gruplarının homojen olup-olmadığına ilişkin bulgular, araştırmaya katılanlara ait sosyodemografik bulgular ve BBBÖ'ne ilişkin bulgular ve analizi başlıkları altında sunulmaktadır.

4.1. Eğitim Alan (Deney Grubu) ve Almayan (Kontrol Grubu) Gruplarının Homojen Olup-Olmadığına İlişkin Bulgular

Tablo 2 Araştırmaya katılan babaların eşlerinin sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi

Grup	Eğitim (n=41)		Kontrol (n=40)		İstatistiksel analiz*
Değişken	n	%	n	%	Olasılık
Eş yaş sınıfları					
<18	1	2.4	1	2.5	$\chi^2=4.038$ p=0.257
18-27	26	63.4	29	72.5	
28-32	6	14.6	8	20.0	
33-37	8	19.6	2	5.0	
Eş eğitim düzeyi					
İlkokul	3	7.3	5	12.5	$\chi^2=1.294$ p=0.731
Ortaokul	4	9.8	6	15.0	
Lise ve dengi	16	39.0	14	35.0	
Yüksekokul/Üniversite	18	43.9	15	37.5	
Eş meslek					
Ev hanımı	31	75.6	31	77.5	$\chi^2=2.517$ p=0.472
Memur	10	24.4	7	17.5	
İşçi	-	-	1	2.5	
Serbest meslek	-	-	1	2.5	

*Nitel olan iki değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi için beklenen değer düzeylerine göre “süreklilik düzeltmesi”, “Fisher-Exact” veya “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanıldı.

Babaların eğitim alma durumu ile eşleriyle ilgili bulguların incelenmesi Tablo 2’de verildi. Annelerin yaşı, eğitim düzeyi, meslekleri ile babaların eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 2). Babaların eğitim alma durumu belirtilen özellikler açısından bağımsız ve homojen olduğu bulundu.

Tablo 3. Araştırmaya katılan babaların sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi

	Grup		Eğitim (n=41)		Kontrol (n=40)		İstatistiksel analiz*
Değişken			n	%	n	%	Olasılık
Yaş sınıfları							
18-27			14	34.1	17	42.5	$\chi^2=2.377$ p=0.498
28-30			8	19.5	9	22.5	
35-35			13	31.8	12	30.0	
36-40			6	14.6	2	5.0	
Eğitim düzeyi							
Lise ve dengi			18	43.9	22	55.0	$\chi^2=3.493$ p=0.174
Yüksekokul/Üniversite			20	47.8	18	45.0	
Yüksek lisans			3	7.3	-	-	
Meslek							
Memur			16	39.0	9	22.5	$\chi^2=5.260$ p=0.072
İşçi			9	14.6	14	35.0	
Serbest meslek			19	46.4	17	42.5	

*Nitel olan iki değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi için beklenen değer düzeylerine göre “süreklilik düzeltmesi”, “Fisher-Exact” veya “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanıldı.

Babaların eğitim alma durumu ile eşleriyle ilgili bulguların incelenmesi Tablo 3’de verildi. Babaların yaşı, eğitim düzeyi ve meslekleri ile babaların eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 3). Babaların eğitim alma durumu belirtilen özellikler açısından bağımsız ve homojen olduğu bulundu.

Tablo 4. Araştırmaya katılan babaların bazı sosyodemografik bulgularıyla eğitim alan/almayan gruplar arasındaki ilişkinin incelenmesi

Değişken	Grup	Eğitim (n=41)		Kontrol (n=40)		İstatistiksel analiz*
		n	%	n	%	Olasılık
Babalığa hazır olma						
Evet		30	73.2	32	80.0	$\chi^2=0.745$ p=0.689
Hayır		3	7.3	3	7.5	
Bilmiyor		8	19.5	5	12.5	
Kendini tanımlama						
Hazır değil, eşe destek olmayacak		3	7.3	1	2.5	$\chi^2=2.083$ p=0.555
Hazır değil, eşe destek olacak		1	2.4	-	-	
İsteyerek bakım ve eşe destek olacak		17	41.5	17	42.5	
Babalığa hazır, eşe destek olmayacak		20	48.8	22	55.0	
Kendini ifade etme						
Alt bakımı anne yapacak		10	24.4	10	25.0	$\chi^2=0.013$ p=0.993
Alt bakım yapabilir		11	26.8	11	27.5	
Zorunlulukta yapabilir		20	48.8	19	47.5	
Çocuklarla ilişki						
Çok iyi		32	78.0	32	80.0	$\chi^2=2.065$ p=0.559
İyi		6	14.6	7	17.5	
Normal		1	2.5	1	2.5	
Kötü		2	4.9	-	-	
Çocukken babayla ilişki						
Çok iyi		27	65.9	20	50.0	$\chi^2=4.741$ p=0.315
İyi		4	9.8	8	20.0	
Normal		5	12.1	6	15.0	
Kötü		2	4.9	5	12.5	
Çok kötü		3	7.3	1	2.5	
Çocukken bakım veren						
Anne/baba		8	19.5	2	5.0	p=0.088
Sadece anne		33	80.5	38	95.0	
Çocukla geçirilen vakit						
<1 saat		6	14.6	8	20.0	$\chi^2=3.490$ p=0.322
1-3 saat		17	41.5	21	52.5	
4-5 saat		17	41.5	9	22.5	
>5 saat		1	2.4	2	5.0	
Sağlık bilgisine ulaşma						
Kitaplardan		3	7.3	1	2.5	$\chi^2=2.753$ p=0.600
Sosyal medyadan		21	51.2	16	40.0	
Sağlık personellerinden		7	17.1	11	27.5	
Çevresindeki kişilerden		9	22.0	11	27.5	
Hepsi		1	2.4	1	2.5	
Bebekle ilgili okuma						
Evet		5	12.2	6	15.0	$\chi^2=0.179$ p=0.915
Hayır		15	36.6	15	37.5	
Kısmen		21	51.2	19	47.5	

*Nitel olan iki değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi için beklenen değer düzeylerine göre “süreklilik düzeltmesi”, “Fisher-Exact” veya “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanıldı.

Babaların eğitim alma durumu ile bazı bulguların incelenmesi Tablo 4’de verildi. Babalığa hazır olma durumu, eşine destek olma konusunda kendisini tanımlama, çocuklarla ilişkisi, kendi babasıyla olan ilişkisi, çocukken kendisine bakım veren kişi, çocukla geçirdiği süre, sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştığı ve bebeklerle ilgili okuma yapması ile babaların eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 4). Babaların eğitim alma durumu belirtilen özellikler açısından bağımsız ve homojen olduğu bulundu.

Tablo 5. Eğitim alma durumu ve bazı özellikler arasındaki ilişkilerin incelenmesi

	Grup	Eğitim (n=41)		Kontrol (n=40)		İstatistiksel analiz*
Değişken		n	%	n	%	Olasılık
Hastane						
Afşin Devlet		20	48.8	24	60.0	$\chi^2=0.625$
Elbistan Devlet		21	51.2	16	40.0	p=0.429
Yaşam tipi						
Anne babayla birlikte		2	4.9	3	7.5	p=0.675
Eşiyle ayrı evde		39	95.1	37	92.5	
Eşle genel ilişki						
İyi		35	85.4	36	90.0	$\chi^2=1.113$
Orta		5	12.2	4	10.0	p=0.573
Kötü		1	2.4	-	-	
Sağlık güvencesi						
Emekli sandığı		17	41.5	9	22.5	$\chi^2=5.006$ p=0.171
SSK		20	48.8	25	62.5	
Yeşil kart		1	2.4	4	10.0	
Sosyal güvencesi yok		3	7.3	2	5.0	
Evlilik süresi						
<1 yıl		17	41.5	5	12.5	$\chi^2=8.876$ p=0.031
1-3 yıl		17	41.5	25	62.5	
4-5 yıl		3	7.3	3	7.5	
>5 yıl		4	9.7	7	17.5	
İstemli doğum						
Evet		34	82.9	38	95.0	$\chi^2=2.988$
Hayır		7	17.1	2	5.0	p=0.084
Bebeğin cinsiyeti						
Kız		20	48.8	22	55.0	$\chi^2=0.114$
Erkek		21	51.2	18	45.0	p=0.736
Bebeğin sarılık olması						
Evet		12	29.3	4	10.0	$\chi^2=3.605$
Hayır		29	70.7	36	90.0	p=0.058
Doğum şekli						
Normal Vajinal Doğum		16	39.0	16	40.0	$\chi^2=1.071$
Sezaryen		25	61.0	23	57.5	p=0.585
Diğer		-	-	1	2.5	

*Nitel olan iki değişkenin birbiriyle ilişkilerinin incelenmesi için beklenen değer düzeylerine göre “süreklilik düzeltmesi”, “Fisher-Exact” veya “Pearson- χ^2 ” çapraz tabloları kullanıldı.

Babaların eğitim alma durumu ile bazı bulguların incelenmesi Tablo 5’de verildi. Babaların eğitim alma durumu ile hastane, ailenin yaşam tipi, eşlerin birbirleri ile olan ilişkileri, sağlık güvenceleri, planlı gebelik olup olmaması, bebeğin cinsiyeti, bebeğin sarılık olup olmaması ve doğum şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($p>0.05$) (Tablo 5). Eğitim alma durumu belirtilen özellikler açısından bağımsız ve homojen olduğu belirlenmiştir.

Eğitim alma durumu ile evlilik süresi sınıfları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($\chi^2=8.876$; $p=0.031$). Eğitim alan 17 kişinin (%41,5) evlilik süresinin bir yıldan az olduğu, eğitim almayan 25 kişinin (%62,5) 1-3 yıldır evli olduğu belirlenmiştir.

4.2. Araştırmaya Katılan Babalara Ait Sosyodemografik Bulgular

Tablo 6. Eğitim grubunda bulunan babalarının yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Ön test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S.S.$	Medyan [IQR]	
Sabır ve hoşgörü	Yaş				
	18-27	14	36.63±2.16	37.4 [3.8]	F=0.799
	28-30	8	35.55±3.48	36.2 [5.5]	p=0.457
Etkileşimde zevk	Yaş				
	18-27	14	21.06±3.34	20.3 [5.6]	F=0.377
	28-30	8	21.19±4.34	22.1 [8.8]	p=0.688
Sevgi ve gurur	Yaş				
	18-27	14	14.64±1.34	15.0 [0.0]	$\chi^2=0.912$
	28-30	8	14.49±1.56	15.0 [0.0]	p=0.634
Sabır ve hoşgörü	Eğitim				
	Lise ve dengi	18	35.97±2.59	36.1 [3.6]	t=0.197
	Yüksekokul/↑	23	35.80±2.90	36.0 [4.4]	p=0.844
Etkileşimde zevk	Eğitim				
	Lise ve dengi	18	19.91±3.30	19.6 [4.8]	t=-1.076
	Yüksekokul/↑	23	21.18±4.07	19.6 [6.3]	p=0.289
Sevgi ve gurur	Eğitim				
	Lise ve dengi	18	14.56±1.24	15.0 [0.0]	Z=-0.256
	Yüksekokul/↑	23	14.50±1.32	1.0 [0.0]	p=0.798
Sabır ve hoşgörü	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	34.01±3.13	34.6 [7.3]	$\chi^2=3.943$
	Lise ve dengi	16	35.99±2.78	36.3 [3.9]	p=0.139
Etkileşimde zevk	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	19.39±5.34	16.6 [4.6]	$\chi^2=1.962$
	Lise ve dengi	16	20.78±3.55	19.6 [6.2]	p=0.375
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	14.43±1.13	15.0 [1.0]	$\chi^2=2.171$
	Lise ve dengi	16	14.29±1.64	15.0 [0.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	14.43±1.13	15.0 [1.0]	$\chi^2=2.171$
	Lise ve dengi	16	14.29±1.64	15.0 [0.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	14.43±1.13	15.0 [1.0]	$\chi^2=2.171$
	Lise ve dengi	16	14.29±1.64	15.0 [0.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	14.43±1.13	15.0 [1.0]	$\chi^2=2.171$
	Lise ve dengi	16	14.29±1.64	15.0 [0.0]	p=0.338

Babanın yaşı, babanın eğitim seviyesi ve eşlerinin eğitim seviyesi ile eğitim alan babaların ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 6'da verilmiştir. Eğitim grubunda bulunan babaların yaş gruplarına göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 6).

Eğitim grubunda bulunan babaların eğitim düzeylerine göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 6).

Eğitim grubunda bulunan babaların eşinin eğitim düzeyine göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 6).

Tablo 7. Eğitim grubunda bulunan babalarının yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Son test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	
Sabır ve hoşgörü	Yaş				
	18-27	14	38.04±1.74	38.6 [3.1]	$\chi^2=0.202$ p=0.904
	28-30	8	37.85±3.14	39.3 [3.8]	
	>30	19	37.75±2.27	38.6 [4.2]	
Etkileşimde zevk	Yaş				
	18-27	14	27.46±2.06	27.6 [2.7]	F=0.576 p=0.567
	28-30	8	26.35±2.01	26.6 [3.8]	
	>30	19	26.75±2.91	27.2 [3.4]	
Sevgi ve gurur	Yaş				
	18-27	14	14.71±1.07	15.0 [0.0]	$\chi^2=2.411$ p=0.300
	28-30	8	14.75±0.46	15.0 [0.8]	
	>30	19	14.95±0.23	15.0 [0.0]	
Sabır ve hoşgörü	Eğitim				
	Lise ve dengi	18	37.58±2.04	38.0 [4.2]	Z=-1.046 p=0.296
	Yüksekokul/↑	23	38.10±2.42	38.6 [3.4]	
	Eğitim				
Etkileşimde zevk	Lise ve dengi	18	27.19±2.17	27.3 [1.8]	t=0.625 p=0.536
	Yüksekokul/↑	23	26.70±2.71	26.2 [3.4]	
	Eğitim				
	Lise ve dengi	18	14.67±0.97	15.0 [0.0]	Z=-1.327 p=0.184
	Yüksekokul/↑	23	14.96±0.21	15.0 [0.0]	
Sabır ve hoşgörü	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓ ⁽¹⁾	7	38.29±2.10	38.6 [4.0]	$\chi^2=6.069$ p=0.048 [2-3]
	Lise-dengi ⁽²⁾	16	36.79±2.47	36.7 [3.7]	
	Yüksekokul/↑ ⁽³⁾	18	38.67±1.76	40.0 [2.8]	
Etkileşimde zevk	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	28.00±2.11	27.2 [2.7]	$\chi^2=1.715$ p=0.424
	Lise ve dengi	16	26.81±3.15	27.6 [4.0]	
	Yüksekokul/↑	18	26.59±1.83	26.2 [2.4]	
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	7	14.86±0.38	15.0 [0.0]	$\chi^2=3.510$ p=0.173
	Lise ve dengi	16	14.62±1.02	15.0 [0.0]	
	Yüksekokul/↑	18	15.00±0.00	15.0 [0.0]	

Babanın yaşı, babanın eğitim seviyesi ve eşlerinin eğitim seviyesi ile eğitim alan babaların son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 7’da verilmiştir Eğitim grubunda bulunan babaların yaş gruplarına göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 7).

Eğitim grubunda bulunan babaların eğitim düzeylerine göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 7).

Eğitim grubunda bulunan babaların eşin eğitim düzeylerine göre son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=6.069$; $p=0.048$) (Tablo 7). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; eşi lise ve dengi eğitim düzeyinde olanlar ile yüksekokul ve üzeri olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Eşinin eğitimi yüksekokul ve üzeri olanların son test sabır ve hoşgörü puanları, eşi lise ve dengi eğitim düzeyinde olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim grubunda bulunan babaların eşin eğitim düzeylerine göre son test etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 7).

Tablo 8. Eğitim grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Son test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	Olasılık
Sabır ve hoşgörü	Meslek				
	Memur	16	37.91±2.12	38.0 [4.0]	$\chi^2=0.271$
	İşçi	9	38.20±2.35	39.3 [4.4]	p=0.873
Etkileşimde zevk	Serbest meslek	19	37.73±2.42	38.6 [4.2]	
	Meslek				
	Memur	16	25.88±2.72	26.1 [3.9]	F=2.538
Sevgi ve gurur	İşçi	9	27.87±2.22	27.6 [3.0]	p=0.092
	Serbest meslek	19	27.48±2.09	27.3 [3.3]	
	Meslek				
Sabır ve hoşgörü	Memur	16	15.00±0.00	15.0 [0.0]	$\chi^2=2.763$
	İşçi	9	14.83±0.41	15.0 [0.3]	p=0.251
	Serbest meslek	19	14.68±0.95	15.0 [0.0]	
Etkileşimde zevk	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	37.87±2.19	38.6 [4.0]	Z=-0.067
	Erkek	21	37.87±2.41	38.6 [3.5]	p=0.946
Sevgi ve gurur	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	26.81±2.95	27.2 [3.2]	t=-0.249
	Erkek	21	27.01±1.97	27.2 [3.3]	p=0.804
Sabır ve hoşgörü	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	14.70±0.92	15.0 [0.0]	Z=-1.115
	Erkek	21	14.95±0.22	15.0 [0.0]	p=0.265
Etkileşimde zevk	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	21	38.05±2.37	38.6 [3.7]	
	Sağlık personeli	7	37.09±1.79	37.2 [2.8]	$\chi^2=2.388$
Sevgi ve gurur	Çevresinden	9	38.32±2.02	38.6 [3.4]	p=0.303
	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	21	27.29±3.10	28.2 [3.7]	F=0.680
Sabır ve hoşgörü	Sağlık personeli	7	26.09±1.83	27.2 [3.4]	p=0.514
	Çevresinden	9	26.53±1.30	26.2 [1.8]	
	Sağlık bilgisi				
Etkileşimde zevk	Sosyal medya	21	14.90±0.30	15.0 [0.0]	$\chi^2=0.202$
	Sağlık personeli	7	14.43±1.51	15.0 [0.0]	p=0.904
	Çevresinden	9	14.89±0.33	15.0 [0.0]	

Babanın mesleği, bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştıkları ile eğitim alan babaların son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 8’da verilmiştir. Eğitim grubunda bulunan babaların mesleklerine göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 8).

Eğitim grubunda bulunan babaların bebek cinsiyetine göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 8).

Eğitim grubunda bulunan babaların sağlık bilgisi alınan yere göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 8).

Tablo 9. Eğitim grubundakilerin babalarının mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Ön test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	
Sabır ve hoşgörü	Meslek				
	Memur	16	36.67±2.16	36.8 [3.0]	$\chi^2=4.965$ p=0.084
	İşçi	9	33.97±2.51	34.7 [3.7]	
	Serbest meslek	19	35.81±3.04	35.9 [4.4]	
Etkileşimde zevk	Meslek				
	Memur	16	21.49±3.61	21.0 [6.7]	F=1.290 p=0.287
	İşçi	9	21.50±5.57	20.5 [9.1]	
	Serbest meslek	19	19.62±3.16	19.6 [5.0]	
Sevgi ve gurur	Meslek				
	Memur	16	14.75±1.00	15.0 [0.0]	$\chi^2=1.459$ p=0.482
	İşçi	9	14.50±1.22	15.0 [0.8]	
	Serbest meslek	19	14.35±1.51	15.0 [0.0]	
Sabır ve hoşgörü	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	36.12±2.79	36.8 [3.1]	t=0.553 p=0.583
	Erkek	21	35.64±2.73	35.8 [5.1]	
Etkileşimde zevk	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	20.78±4.26	19.6 [7.5]	t=0.247 p=0.806
	Erkek	21	20.48±3.33	19.6 [4.1]	
Sevgi ve gurur	Bebek cinsiyet				
	Kız	20	14.25±1.51	15.0 [0.8]	Z=-1.739 p=0.082
	Erkek	21	14.79±0.96	15.0 [0.0]	
Sabır ve hoşgörü	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	21	36.21±2.92	37.2 [3.8]	$\chi^2=1.411$ p=0.494
	Sağlık personeli	7	35.61±3.64	36.2 [6.1]	
	Çevresinden	9	35.56±1.40	35.8 [1.8]	
Etkileşimde zevk	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	21	21.60±4.03	20.6 [6.5]	F=2.360 p=0.110
	Sağlık personeli	7	19.19±4.01	18.6 [5.3]	
	Çevresinden	9	18.72±2.60	18.6 [3.7]	
Sevgi ve gurur	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	21	14.46±1.38	15.0 [0.0]	$\chi^2=1.023$ p=0.600
	Sağlık personeli	7	14.14±1.86	15.0 [1.0]	
	Çevresinden	9	14.78±0.67	15.0 [0.0]	

Babanın mesleği, bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştıkları ile eğitim alan babaların ön test BBB puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 9’da verilmiştir. Eğitim grubunda bulunan babaların mesleklerine göre n test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 9).

Eğitim grubunda bulunan babaların bebek cinsiyetine göre n test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 9).

Eğitim grubunda bulunan babaların sağlık bilgisinin alındığı yere göre n test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 9).

Tablo 10. Kontrol grubunda bulunan babaların yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Ön test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	Olasılık
Sabır ve hoşgörü	Yaş				
	18-27	17	35.58±2.43	35.8 [3.3]	F=0.293
	28-30	9	36.09±3.19	37.2 [5.6]	p=0.747
Etkileşimde zevk	Yaş				
	18-27	17	21.17±1.62	21.6 [2.7]	F=1.766
	28-30	9	23.13±3.36	23.6 [5.0]	p=0.185
Sevgi ve gurur	Yaş				
	18-27	17	14.41±0.62	14.0 [1.0]	$\chi^2=3.722$
	28-30	9	14.62±0.83	15.0 [0.5]	p=0.156
Sabır ve hoşgörü	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	34.65±2.50	34.8 [4.6]	t=-2.419
	Yüksekokul/↑	18	36.65±2.72	37.2 [5.8]	p=0.020
Etkileşimde zevk	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	21.42±2.45	21.2 [3.7]	t=-0.990
	Yüksekokul/↑	18	22.24±2.79	21.9 [4.4]	p=0.328
Sevgi ve gurur	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	14.48±0.65	15.0 [1.0]	Z=-1.415
	Yüksekokul/↑	18	14.72±0.57	15.0 [0.3]	p=0.157
Sabır ve hoşgörü	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓ ⁽¹⁾	11	33.98±2.37	33.5 [4.4]	$\chi^2=6.561$
	Lise-dengi ⁽²⁾	14	35.31±2.33	35.8 [3.1]	p=0.038
Etkileşimde zevk	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	20.88±2.80	21.2 [4.7]	F=1.800
	Lise ve dengi	14	21.51±1.71	21.6 [2.5]	p=0.180
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.73±0.46	15.0 [1.0]	$\chi^2=5.448$
	Lise ve dengi	14	14.25±0.79	14.0 [1.0]	p=0.066
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.73±0.46	15.0 [1.0]	$\chi^2=5.448$
	Lise ve dengi	14	14.25±0.79	14.0 [1.0]	p=0.066
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.73±0.46	15.0 [1.0]	$\chi^2=5.448$
	Lise ve dengi	14	14.25±0.79	14.0 [1.0]	p=0.066
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.73±0.46	15.0 [1.0]	$\chi^2=5.448$
	Lise ve dengi	14	14.25±0.79	14.0 [1.0]	p=0.066

Babanın yaşı, babanın eğitim seviyesi ve eşlerinin eğitim seviyesi ile eğitim almayan babaların (Kontrol grubu) ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 10'da verilmiştir. Kontrol grubunda bulunan babaların yaş gruplarına göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 10).

Kontrol grubunda bulunan babaların eğitim düzeylerine göre ön test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=-2.419$; $p=0.020$) (Tablo 10). Eğitim düzeyi yüksekokul ve üzeri olanların ön test sabır ve hoşgörü puanları, lise ve dengi olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubunda bulunan babaların eğitim düzeylerine göre ön test etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur (Tablo 10) ($p>0.05$).

Kontrol grubunda bulunan babaların eşin eğitim düzeylerine göre ön test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($\chi^2=6.561$; $p=0.038$) (Tablo 10). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Bonferroni düzeltmeli ikili karşılaştırmalar sonucunda; ortaokul ve altı eğitim düzeyinde olanlar ile yüksekokul ve üzeri olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Eşinin eğitimi yüksekokul ve üzeri olanların ön test sabır ve hoşgörü puanları, eşi ortaokul ve altı eğitim düzeyinde olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubunda bulunan babaların eşin eğitim düzeylerine göre ön test etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 10).

Tablo 11. Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Ön test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	Olasılık
Sabır ve hoşgörü	Meslek				
	Memur ⁽¹⁾	9	37.36±2.80	38.0 [5.4]	F=3.774
	İşçi ⁽²⁾	14	34.33±2.53	34.8 [3.6]	p=0.032
	Serbest meslek ⁽³⁾	17	35.60±2.51	36.2 [3.9]	[1-2]
Etkileşimde zevk	Meslek				
	Memur	9	22.54±3.08	21.6 [5.7]	F=0.548
	İşçi	14	21.78±2.81	21.6 [4.1]	p=0.583
	Serbest meslek	17	21.41±2.19	21.6 [3.2]	
Sevgi ve gurur	Meslek				
	Memur	9	14.67±0.50	15.0 [1.0]	$\chi^2=0.058$
	İşçi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.971
	Serbest meslek	17	14.59±0.62	15.0 [1.0]	
Sabır ve hoşgörü	Bebek cinsiyet				
	Kız	22	35.46±2.92	35.3 [5.4]	t=-0.216
	Erkek	18	35.66±2.63	35.8 [3.8]	p=0.830
	Bebek cinsiyet				
Etkileşimde zevk	Kız	22	21.76±2.46	21.6 [4.3]	t=-0.095
	Erkek	18	21.83±2.83	21.9 [3.6]	p=0.924
	Bebek cinsiyet				
	Kız	22	14.59±0.59	15.0 [1.0]	Z=-0.146
Sevgi ve gurur	Erkek	18	14.59±0.67	15.0 [1.0]	p=0.884
Sabır ve hoşgörü	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	35.86±2.26	36.0 [2.7]	F=0.553
	Sağlık personeli	11	34.80±3.15	33.5 [5.1]	p=0.580
	Çevresinden	11	35.12±2.82	34.8 [5.1]	
Etkileşimde zevk	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	21.28±1.77	21.2 [3.2]	F=0.710
	Sağlık personeli	11	21.31±2.70	20.3 [4.3]	p=0.499
	Çevresinden	11	22.37±3.24	22.3 [6.3]	
Sevgi ve gurur	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	14.50±0.63	15.0 [1.0]	$\chi^2=0.569$
	Sağlık personeli	11	14.60±0.77	15.0 [1.0]	p=0.752
	Çevresinden	11	14.63±0.50	15.0 [1.0]	

Babanın mesleği, bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştıkları ile eğitim almayan babaların ön test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 11’da verilmiştir. Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine göre ön test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F=3.774$; $p=0.032$) (Tablo 11). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için varyansların homojenliği dikkate alınarak yapılan Tukey ikili karşılaştırmalar sonucunda; memur olanlar ile işçi olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Memur olanların ön test sabır ve hoşgörü puanları, işçi olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine göre ön test etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 11).

Kontrol grubunda bulunan babaların bebeklerinin cinsiyetine göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 11).

Kontrol grubunda bulunan babaların sağlık bilgisi alınan yere göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 11).

Tablo 12. Kontrol grubunda bulunan babaların yaş grupları, eğitim düzeyleri ve eş eğitim düzeyine göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Son test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	Olasılık
Sabır ve hoşgörü	Yaş				
	18-27	17	33.19±3.04	32.8 [3.5]	F=0.038
	28-30	9	32.88±4.17	34.4 [6.1]	p=0.963
Etkileşimde zevk	Yaş				
	18-27	17	18.82±2.20	18.6 [3.5]	F=1.110
	28-30	9	20.56±3.28	20.9 [5.7]	p=0.340
Sevgi ve gurur	Yaş				
	18-27	17	14.45±0.85	15.0 [1.0]	$\chi^2=2.347$
	28-30	9	14.78±0.44	15.0 [0.5]	p=0.309
Sabır ve hoşgörü	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	32.19±2.57	32.4 [3.7]	t=-2.160
	Yüksekokul/↑	18	34.30±3.60	34.2 [5.0]	p=0.037
Etkileşimde zevk	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	18.47±2.33	18.5 [3.8]	t=-2.045
	Yüksekokul/↑	18	20.30±3.31	19.8 [6.3]	p=0.048
Sevgi ve gurur	Eğitim				
	Lise ve dengi	22	14.62±0.71	15.0 [1.0]	Z=-0.413
	Yüksekokul/↑	18	14.72±0.57	15.0 [0.3]	p=0.680
Sabır ve hoşgörü	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	32.34±1.68	32.4 [2.3]	$\chi^2=0.003$
	Lise ve dengi	14	32.36±3.22	32.3 [4.5]	p=0.956
Etkileşimde zevk	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	18.21±2.72	17.9 [2.3]	$\chi^2=0.773$
	Lise ve dengi	14	18.69±2.03	19.0 [3.8]	p=0.379
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.91±0.30	15.0 [0.0]	F=1.118
	Lise ve dengi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.91±0.30	15.0 [0.0]	F=1.118
	Lise ve dengi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.91±0.30	15.0 [0.0]	F=1.118
	Lise ve dengi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.91±0.30	15.0 [0.0]	F=1.118
	Lise ve dengi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.338
Sevgi ve gurur	Eş eğitim				
	Ortaokul/↓	11	14.91±0.30	15.0 [0.0]	F=1.118
	Lise ve dengi	14	14.54±0.73	15.0 [1.0]	p=0.338

Babanın yaşı, babanın eğitim seviyesi ve eşlerinin eğitim seviyesi ile eğitim almayan babaların son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 12’da verilmiştir. Kontrol grubundakilerin yaş gruplarına göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).

Kontrol grubundakilerin babaların eğitim düzeylerine göre son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=-2.160$; $p=0.037$) (Tablo 12). Eğitim düzeyi yüksekokul ve üzeri olanların son test sabır ve hoşgörü puanları, lise ve dengi olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubundakilerin babaların eğitim düzeylerine göre son test etkileşimde zevk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=-2.045$; $p=0.048$) (Tablo 12). Eğitim düzeyi yüksekokul ve üzeri olanların son test etkileşimde zevk puanları, lise ve dengi olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubundakilerin yaş gruplarına göre son test sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 12).

Kontrol grubundakilerin eşin eğitim düzeylerine göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 12).

Tablo 13. Kontrol grubunda bulunan babaların mesleklerine, bebeğin cinsiyeti ve sağlık bilgisi alınan yere göre son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Alt boyutlar	Değişken	n	Son test BBBÖ puanları		İstatistiksel analiz*
			$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	
Sabır ve hoşgörü	Meslek				
	Memur ⁽¹⁾	9	35.67±3.46	37.2 [5.9]	F=4.022
	İşçi ⁽²⁾	14	32.06±2.82	32.1 [3.1]	p=0.026
	Serbest meslek ⁽³⁾	17	32.74±2.87	32.8 [3.9]	[1-2]
Etkileşimde zevk	Meslek				
	Memur	9	21.04±3.55	20.6 [5.2]	F=2.220
	İşçi	14	18.71±3.24	17.6 [4.8]	p=0.123
	Serbest meslek	17	18.85±1.94	18.6 [3.0]	
Sevgi ve gurur	Meslek				
	Memur	9	14.67±0.71	15.0 [0.5]	$\chi^2=2.011$
	İşçi	14	14.86±0.36	15.0 [0.0]	p=0.366
	Serbest meslek	17	14.51±0.77	15.0 [1.0]	
Sabır ve hoşgörü	Bebek cinsiyet				
	Kız	22	33.61±3.14	33.0 [4.6]	t=1.021
	Erkek	18	32.57±3.29	32.6 [3.3]	p=0.314
Etkileşimde zevk	Bebek cinsiyet				
	Kız	22	19.44±2.86	19.1 [3.8]	t=0.334
	Erkek	18	19.12±3.08	18.3 [5.0]	p=0.740
Sevgi ve gurur	Bebek cinsiyet				
	Kız	22	14.68±0.65	15.0 [0.3]	Z=-0.305
	Erkek	18	14.64±0.66	15.0 [1.0]	p=0.760
Sabır ve hoşgörü	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	33.69±2.05	33.3 [2.4]	F=1.140
	Sağlık personeli	11	31.89±4.26	32.1 [5.8]	p=0.332
	Çevresinden	11	32.72±2.97	32.4 [5.3]	
Etkileşimde zevk	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	18.29±1.93	18.1 [2.8]	F=1.088
	Sağlık personeli	11	19.20±2.94	18.9 [4.3]	p=0.348
	Çevresinden	11	19.76±3.10	20.3 [6.3]	
Sevgi ve gurur	Sağlık bilgisi				
	Sosyal medya	16	14.54±0.87	15.0 [0.8]	$\chi^2=0.796$
	Sağlık personeli	11	14.63±0.50	15.0 [1.0]	p=0.672
	Çevresinden	11	14.82±0.40	15.0 [0.0]	

Babanın mesleği, bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştıkları ile eğitim almayan babaların son test BBBÖ puanlarının karşılaştırılmasının incelenmesi Tablo 13’de verilmiştir. Kontrol grubundakilerin babalarının mesleklerine göre son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F=4.022$; $p=0.026$) (Tablo 13). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için varyansların homojenliği dikkate alınarak yapılan Tukey ikili karşılaştırmalar sonucunda; memur olanlar ile işçi olanlar arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Memur olanların son test sabır ve hoşgörü alt boyut puanları, işçi olanların son test sabır ve hoşgörü alt boyut puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kontrol grubundakilerin babalarının mesleklerine göre son test etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 13).

Kontrol grubundakilerin bebek cinsiyetine göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 13).

Kontrol grubundakilerin sağlık bilgisi alınan yere göre son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 13).

4.3. BBBÖ'ye İlişkin Bulgular ve Analizi

Tablo 14. Ölçeğe ilişkin güvenirlik bulgularının bulguların dağılımı

Ölçek (N=81)		Ortalama	S.S.	Medyan	Min.	Max.	Madde sayısı	Cronbach- α katsayısı
Ön test	Sabır ve hoşgörü	35.71	2.74	35.8	28.9	40.0	8	0.636
	Etkileşimde zevk	21.20	3.27	21.2	14.3	30.6	7	0.666
	Sevgi ve gurur	14.56	1.00	15.0	10.0	15.0	3	0.641
Son test	Sabır ve hoşgörü	35.53	3.64	35.9	25.4	40.0	8	0.701
	Etkileşimde zevk	23.15	4.68	23.6	15.3	31.6	7	0.712
	Sevgi ve gurur	14.75	0.66	15.0	11.0	15.0	3	0.704

Katılımcıların ölçüm aracına verdiği cevaplara ilişkin bulgular Tablo 14'de verildi. Cronbach- α katsayıları ön test sabır ve hoşgörü alt boyutunda 0.636, etkileşimde zevk alt boyutunda 0.666, sevgi ve gurur alt boyutunda 0.641 bulundu. Cronbach- α katsayıları son test sabır ve hoşgörü alt boyutunda 0.701, etkileşimde zevk alt boyutunda 0.712, sevgi ve gurur alt boyutunda 0.704 bulundu. Güvenirlik katsayısı incelendiğinde; BBBÖ alt boyutları için verilen cevapların güvenilir düzeyde olduğu belirlenmiştir (Tablo 14).

Tablo 15. Eğitim gruplarına göre BBBÖ puanlarının karşılaştırılması

Eğitim alma	Eğitim Grubu (n=41)		Kontrol Grubu (n=40)		İstatistiksel analiz*	Etki büyüklüğü
	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]	$\bar{X} \pm S. S.$	Medyan [IQR]		
BBBÖ					Olasılık	
Sabır ve hoşgörü						
Ön test	35.88±2.74	36.0 [3.7]	35.55±2.76	35.8 [4.1]	Z=-0.852 p=0.394	(0.120)
Son test	37.87±2.25	38.6 [4.0]	33.14±3.21	32.8 [3.5]	Z=-6.036 p=0.000	(1.706)
İstatistiksel analiz	Z=-3.798		t=8,550			
p değeri	p=0.000		p=0,000			
Etki büyüklüğü	(0.741)		(1.352)			
Etkileşimde zevk						
Ön test	20.62±3.76	19.6 [4.7]	21.80±2.60	21.6 [3.7]	t=-1.633 p=0.107	(0.365)
Son test	26.92±2.47	27.2 [3.2]	19.30±2.92	18.8 [4.2]	Z=-7.240 p=0.000	(2.816)
İstatistiksel analiz	t=-10.087		Z=-5.007			
p değeri	p=0.000		p=0.000			
Etki büyüklüğü	(1.578)		(1.204)			
Sevgi ve gurur						
Ön test	14.53±1.27	14.0 [0.0]	14.59±0.62	15.0 [1.0]	Z=-1.685 p=0.092	(0.060)
Son test	14.83±0.66	15.0 [0.0]	14.67±0.65	15.0 [0.8]	Z=-1.789 p=0.074	(0.244)
İstatistiksel analiz	Z=-1.980		Z=0.711			
p değeri	p=0.048		p=0.477			
Etki büyüklüğü	(0.314)		(0.140)			

*Normal dağılım görülen iki bağımsız olan grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılması için “Independent Sample-t” test (t-tablo değeri); iki bağımlı olan grubun karşılaştırılması için “Paired Sample-t” test (t-tablo değeri) istatistikleri kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen iki bağımsız grubun ölçüm değerleriyle karşılaştırılması için “Mann-Whitney U” test (Z-tablo değeri); iki bağımlı grubun karşılaştırılması için “Wilcoxon” test (Z- tablo değeri) istatistikleri kullanılarak tablolar oluşturulmuştur.

Babanın eğitim alma/almama durumuna göre BBBÖ alt boyut puanlarının karşılaştırılması Tablo 15’de verilmiştir. Eğitim alma durumuna göre ön test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$) (Tablo 15). Eğitim alma durumuna göre son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($Z=-6.036$; $p=0.000$). Eğitim alanların son test sabır ve hoşgörü puanları, eğitim almayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim alanların ön test – son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-3.798$; $p=0.000$). Eğitim alanların son test sabır ve hoşgörü puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim almayanların ön test – son test sabır ve hoşgörü puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=8.550$; $p=0.000$). Eğitim almayanların son test sabır ve hoşgörü puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Etki büyüklükleri incelendiğinde; eğitim alanların kendi içinde sürecin etkisi [artış yönünde; 0.741], eğitim almayanların kendi içinde sürecin etkisinden [azalış yönünde; 1.352] daha düşüktür.

Eğitim alma durumuna göre ön test etkileşimde zevk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).

Eğitim alma durumuna göre son test etkileşimde zevk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-7.240$; $p=0.000$). Eğitim alanların son test etkileşimde zevk alt boyut puanları, eğitim almayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim alanların ön test – son test etkileşimde zevk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t=-10.087$; $p=0.000$). Eğitim alanların son test etkileşimde zevk puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim almayanların ön test – son test etkileşimde zevk puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-5.007$; $p=0.000$). Eğitim almayanların son test etkileşimde zevk puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Etki büyüklükleri incelendiğinde; eğitim alanların kendi içinde sürecin etkisi [1.578], eğitim almayanların kendi içinde sürecin etkisinden [1.204] daha yüksektir.

Eğitim alma durumuna göre n test sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).

Eğitim alma durumuna göre son test sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).

Eğitim alanların ön test – son test sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($Z=-1.980$; $p=0.048$). Eğitim alanların son test sevgi ve gurur puanları, n teste göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Eğitim almayanların ön test – son test sevgi ve gurur puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$).

5. TARTIŞMA

5.1. Araştırmaya Katılan Babaların Sosyodemografik Verilerinin Tartışması

Çalışmaya katılanların 81 babanın 44'ünü Afşin Devlet Hastanesi'nden, 37'sini Elbistan Devlet Hastanesi'nden katılan babalar oluşturmaktadır. Çalışmaya hangi hastaneden katıldığı ile eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p>0.05$) (Tablo 4). Babanın araştırmaya hangi hastaneden katıldığının önemi olmadığı belirlendi.

Çalışmamızda eğitim grubundaki babaların %34.1'inin 18-27 yaş aralığında olduğu, %19.5'inin 28-30 yaş aralığında olduğu, %31.8'inin 31-35 yaş aralığında olduğu ve %14.6'sının da 35-40 yaş aralığında olduğu saptandı. Kontrol grubundaki babaların %42.5'inin 18-27 yaş aralığında olduğu, %22.5'inin 28-30 yaş aralığında olduğu, %30'unun 31-35 yaş aralığında olduğu ve %5'inin da 35-40 yaş aralığında olduğu saptandı. Eğitim alma durumu ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 3) ($p>0.05$). Bu çalışmaya benzer olarak Howard (2010), Dinç (2014), Kara (2020), Sevil ve Özkan (2009) ile Kuruçırak (2010) çalışmasında baba ile bebek bağlanması ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulamadıklarını belirtmiştir (107,118,126,127,128). Ancak bu çalışmaların aksine McVeigh ve ark. (2005), Kuzucu (2011), Telli (2016), Barlett (2004) yaptıkları çalışmalarda yaşıyla bağlanma ile arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir (106,120,129,130). Telli (2016)'ye göre babanın yaşı arttıkça babalık rolü algısının artmaktadır (106). Barlett (2004) ise yapmış olduğu çalışmada babanın yaşının arttığı zaman babalık algı rolünün daha olumlu olduğunu belirtmiştir (130). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde her iki yönlü sonuçlar görmek mümkündür. Yaşın ve tecrübenin artmasıyla bebeğin bakımına katılımın fazla olacağı yönünde beklenti artmaktadır. Baba-bebek bağlanmasında da bu artışın paralel olarak baba-bebek bağlanmasını artıracığı beklenilebilir.

Babaların %43.9'unun lise ve dengi, %47.8'inin üniversite/yüksekokul ve %7.3'ünün de yüksek lisans mezunu olduğu belirlendi. Babaların bağlanması hakkında eğitim alma durumu ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı (Tablo 3) ($p>0.05$). Kontrol grubundaki babaların eğitim düzeylerine göre hem ön test hem de son test BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki bulundu (Tablo 11) (Tablo 13) ($p<0.05$). Bu çalışmaya benzer olarak Kara (2017),

Sürücüler (2019) çalışmasında babanın eğitim düzeyinin bağlanma üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir (119, 131). Bunların yanı sıra Kuzucu (2011), Deleş ve Dilek (2020), Nkwake (2009), Ünüvar (2008) ve Poyraz (2007) eğitim seviyesi ile bağlanma durumu arasında anlamlı ilişki olduğunu buldular (120,132,133,134,135). Kuzucu (2011) çalışmasında bebeklerle ilgilenme süresinin babanın eğitim seviyesi arttıkça doğru orantılı olarak artacağını belirtmiştir (120). Deleş ve Dilek (2020) araştırmasında babaların eğitim seviyesinin baba-bebek bağlanma düzeyi ile arasında anlamlı bir farklılık olduğunu belirtirken, Nkwake (2009) ise yaptığı çalışmada eğitim seviyesi arttıkça babaların eşlerine daha çok yardımcı olduğunu, eğitim seviyesi düştükçe bebekle ilgilenme ve bebek bakımının daha çok anneye ait bir görev olduğunu benimsediğini belirtmiştir (132,133). Ünüvar (2008) da çalışmasında eğitim seviyesinin bebek ile baba ilişkilerinde etkili olduğunu belirtmiş olup, eğitim seviyesi ile bebekleri ile kaliteli zaman geçirme arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Eğitim seviyesi düşük olan babalar bebek ile zaman geçirmenin annenin görevi olduğunu düşündüğünü belirtmiştir (134). Poyraz (2007) ise çalışmasında babalık rolünü algılama ile ilgili yaptığı çalışmada babaların eğitim seviyesinin önemli olduğunu belirtmiştir (135). Beklenen yönde iyi bir eğitim almış bir babanın bebeğiyle daha etkili iletişim kuracağı öngörülebilir. Eğitim seviyesi düşük olan babaları eğitim vererek desteklemek ve daha iyi bir baba-bebek bağlanması hemşirenin görevlerindendir.

Çalışmaya katılan babaların eşlerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde %7.3'ü ilkokul, %9.8'i ortaokul, %39'u lise ve dengi ve %43.9'u da yüksekokul/üniversite mezunu olduğu saptandı. Eşlerin eğitim düzeyi ile eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı ($p>0,05$) (Tablo 2). Eğitim grubundaki ve kontrol grubundaki annelerin eğitim düzeylerine göre son test BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$) (Tablo 8). Kontrol grubundaki annelerin eğitim düzeylerine göre ön test BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p<0.05$) (Tablo 11). Bu çalışmada eğitim seviyesi yüksekokul ve üzeri olan annelerin eşleri ile bebeklerinin arasında daha iyi bir bağlanma olduğu bulundu. Bu çalışmaya benzer olarak Kara ve Çetinkaya (2020), Kuzgun ve Sevim (2004), Kuruçırak (2010), Durualp ve arkadaşları (2017) annelerin eğitim seviyesi ile babaların bakıma katılması arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (84,126,128,136). Bu çalışmanın aksine Sürücüler (2019) çalışmasında baba-

bebek bağlanmasında BBBÖ toplam ve alt boyut puanları ile annenin eğitim seviyesi arasında anlamlı bağlantı olmadığını belirtmiştir (131). Eğitim seviyesi artan bir annenin hem bebeğiyle daha olumlu bir etkileşim kurabileceği hem de babayı daha iyi yönlendirebileceği düşünülürse, eğitim seviyesinin baba-bebek ilişkisine de dolaylı şekilde olumlu yönde etkileneceği öngörülebilir. Annenin eğitim seviye arttıkça baba ile anne arasındaki uyumunun arttığı bilinmektedir. Bu uyumun artması da dolaylı olarak baba ile bebek arasındaki bağlanmaya olumlu yönde etkilemektedir.

Eğitim alma durumu ile babanın mesleği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0.05$) (Tablo 3). Eğitim grubundaki babaların mesleklerine göre hem ön test hem de son test BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı (Tablo 10) ($p>0.05$). Kontrol grubundaki babaların mesleklerine göre ön test BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü alt boyut puanı arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 12) ($p<0.05$). Bu çalışmaya benzer olarak Dinç (2014), Sürücüler (2019), Sımsıkı (2011) ve Kuruçırak (2010) çalışmasında bağlanma ile babanın mesleği arasında anlamlı ilişki olduğunu bulmuşlardır (118,128,131,137). Bunların aksine Kara ve Çetinkaya (2020)'nin yapmış olduğu çalışmada meslek ile babanın bebeğin bakımına katılması arasında anlamlı ilişki olmadığını bulmuştur (126). Bu çalışma ve incelenen çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda mesleğin bebeğin bakımına katılmada ve bağlanmanın etkili olmasında önemli olduğu görülmektedir. Bunun sebebinin de memurların eğitim seviyelerinin yüksek olduğundan dolayı kaynaklandığı tahmin edilmektedir

Eğitim grubundaki bebeklerin %48.8'i kız iken %51.2'si erkektir. Kontrol grubundaki bebeklerin ise %55'i kız bebekler oluştururken %45'ini erkek bebekler oluşturmaktadır. Eğitim alma durumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı (Tablo 4) ($p>0.05$). Eğitim grubundaki ve kontrol gruplarındaki babaların hem ön testte hem de son testte bebeğin cinsiyeti ile BBBÖ puanlarına göre sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutları puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı (Tablo 9, Tablo 10, Tablo 12, Tablo 14) ($p>0.05$). Çalışmamızda bebeğin cinsiyetinin baba-bebek bağlanmasında önemli olmadığı, ilk kez baba olan bireylerin farklı cinsiyetlerde bebeklerine eşit bağlanma yaşadığı bulundu. Bu çalışma ile benzer olarak Asalıoğlu (2017) çalışmasında bebeğin cinsiyeti ile baba-bebek bağlanması

arasında anlamlı ilişki bulamadığını belirtirken, Kara (2020) ve Kılan (2019) da bebeğin cinsiyetinin baba ile bebek bağlanmasında önemli olmadığını belirtmiştir (126,138,139). Bu çalışmanın aksine Fincham ve arkadaşları (1998) bebeğin cinsiyetinin ailesinin ona karşı tutumunda etkili olduğunu belirtmişlerdir (140). Bu çalışmada ve yukarıda benzer sonuçları verilen çalışmalarda babalar tarafından cinsiyet ayrımcılığı olmadığını görmek sevindirici bir sonuçtur.

Babaların %7.3'ü sağlıkla ilgili bilgiye kitap okuyarak ulaştığını, %51.2'si sosyal medyadan, %17.1'i sağlık personellerinden, %22'si çevredeki tecrübeli kişilerden ulaştığını belirttiler (Tablo 3). Bilgiye ulaşmanın en kolay yolu olan sosyal medya ve internet teknoloji geliştikçe daha da yaygın kullanılır hale gelmiştir. Kitap okumak gibi en güvenilir kaynağa en az şekilde başvurulması bilgi edinme konusunda insanları yanıltabilmektedir. Güvenilir bilgi kaynakları hakkında farkındalık yaratmak ve bu konuda bilgi vermek önemlidir. Kitap okumaları konusunda da babalar teşvik edilmelidir. Bu nedenle bu çalışmada eğitim alan babalara eğitim, almayan babalara da ellerine yazılı bilgi kaynağı olarak eğitim materyali verildi.

Eğitim alma durumu ile evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki bulundu (Tablo 4) ($p<0.05$). Dinç (2014) ve Kılan (2019) yaptıkları çalışmalarda baba-bebek bağlanması ile ebeveynlerin evlilik süresi arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Dinç, evlilik süresi arttıkça bağlanmanın azaldığını belirtmiştir (118,139). Sevil ve Özkan (2009) ise Kılan ve Dinç'in aksine evlilik süresi arttıkça bağlanmanın arttığını belirtmiştir (127). Bireylerin evlilik süresinin artışıdaki bağlanmanın artmasıyla bağlanmanın artması ailelerin evliliğindeki mutluluğu ile ilişkili olabileceği gibi aksine evliliklerinde mutlu olanlar da aksi yönde sonuç almak mümkün olabilir.

Ayrıca eğitim alma durumu ile gelir düzeyi, eşin mesleği, eşlerin birbiriyle ilişkisi, babalığa hazır olma durumu, çocuklarla ilişkisi, kendi babasıyla olan ilişkisi, çocukla geçirilen vakit, bebek bakımı ile ilgili bir şeyler okuma arasında anlamlı bir ilişki saptanamadı (Tablo2, Tablo 3, Tablo 4) ($p>0.05$). Sürücüler (2019) çalışmasında eşlerin birbirleri ile olan ilişkileri iyi olduğu zaman bağlanmanın da daha kuvvetli olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada eşleri ile iyi geçinen babaların bebekleri ile de bağlanmasının daha kuvvetli olduğu söylenebilmektedir (131). Ayrıca kendi babalarıyla tanışamayan ya da babaları ile iyi bir iletişimi olmayan babaların, babalık rolü algısının daha kuvvetli olduğu Telli (2014) tarafından belirtilmiştir (106). Bu kadar çok farklı

sonuçlar elde edilmesinin temel nedeni bireysel nedenler olabileceği gibi ekonomik, sosyo-kültürel, eğitim gibi birçok nedenlere yordanabilir.

5.2. Baba-Bebek Bağlanma leğine İlişkin Verilerin Tartışması

Bu araştırma, eşı gebeliğin son trimesterinde olan sağlıklı doğum yapması beklenen baba adaylarına doğumdan önce, doğum anında ve doğumdan sonra verilen bebeğin günlük bakımı, bebek-baba bağlanması ve bebekle kaliteli zaman geçirme gibi konularda verilen eğitimin etkisinin incelenmesi amacıyla yapıldı. Çalışma bulguları, literatür doğrultusunda benzer çalışmalar incelenerek, bu bölümde tartışıldı.

Sosyodemografik veriler ile eğitim alma durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamadı. Hangi hastane olduğu, baba ve anne yaşı, anne ve baba eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, yaşam tipi, eşlerin genel ilişkileri, sağlık güvencesi, doğumun istemli olup olmadığı, babalığa hazır olma durumu, bebeğin cinsiyeti, doğum şekli, eşe destek olma durumu, çocuklarla ilişkileri, çocukken kendi babasıyla olan ilişkisi, sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaştığı, bebeğin sarılık olup olmaması ve çocukla geçirilen vakit açısından bağımsız ve homojen olduğu bulundu (Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4).

Eğitim ve kontrol grubunda ön test ve son testlerde elde edilen bulgular aşağıda tartışıldı.

Çalışmaya katılan babaların ön test sabır ve hořėr cronbach alfa katsayısı 0.636, etkileşimde zevk cronbach alfa katsayısı 0.666, sevgi ve gurur cronbach alfa katsayısı 0.641 bulundu (Tablo 5). Bu sonuçlara göre çalışmanın güvenilir aralıkta olduğu belirlendi. Çalışmaya katılan babaların son test sabır ve hořėr cronbach alfa katsayısı 0.701, etkileşimde zevk cronbach alfa katsayısı 0.712, sevgi ve gurur cronbach alfa katsayısı 0.704 bulundu (Tablo 5). Bu sonuçlar dikkate alındığında cevapların güvenilir aralıkta olduğu belirlendi. Çalışmaya katılan babaların eğitim grubu ve kontrol grubu BBB n testlerden aldıkları puan ortalamaları 71.03 ± 7.77 (Tablo 6) ve 71.94 ± 5.98 (Tablo 6) olarak bulundu. Güleç tarafından geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan BBB'nin değerlendirilmesinde en düşük puan 19, en yüksek puan ise 95 olarak belirtilmiştir (96). Ayrıca Din yaptığı çalışmada BBB'den babaların aldıkları puan ortalamasının 75.73 ± 10.64 olduğunu belirtmiştir (117). Bu çalışmadaki veriler göz önünde bulundurulduğunda Din'ın yaptığı araştırmadan daha düşük puan

ortalaması olsa da güvenilirlik katsayıları incelendiğinde ve toplam puanlara bakıldığında bağlanmanın güvenli aralıkta olduğu söylenilebilir.

Eğitim grubu ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutlarının tamamında son testin ön teste göre daha yüksek olduğu saptandı (Tablo 6). Kontrol grubunda ise ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk alt boyutlarında ön testin son teste göre daha yüksek olduğu saptanırken, sevgi ve gurur alt boyutunda son testin ön teste göre daha yüksek olduğu saptandı (Tablo 6). İstatistiksel analizlerin sonucunda eğitim verilmeyen grupta ön test ve son test arasında anlamlı bir değişim ve artış olmadığı görüldü. Bu durum eğitim verilen grubunun bağlanmasının müdahalede bulunulmayan gruba göre daha kuvvetli olduğunu göstermektedir.

Eğitim alma durumuna göre ön test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edildi ($p>0.05$) (Tablo 6). Eğitim alan babaların (eğitim grubunun) sabır ve hoşgörü ($p=0.00$), etkileşimde zevk ($p=0.00$) ile sevgi ve gurur ($p=0.048$) alt boyutları puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edildi ($p<0.05$). Eğitim alanların toplam son test puanları (79.62), almayanların toplam son test puanlarına (67.11) göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulundu (Tablo 6). Eğitim almayanların son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha düşüktür (Tablo 6). Bu da eğitimin etkili olduğu anlamına gelmektedir. Buna göre eğitim alan babaların ölçek alt başlıklarının puanlarının arttığı görülmektedir. Çalışma kapsamında eğitim grubunda bulunan babaların, verilen eğitimle birlikte baba-bebek bağlanmasını olumlu yönde etkilendiği bulundu.

Sonuç olarak; **“Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, baba-bebek bağlanması konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi yoktur (H_0 hipotezi)”** reddedilmiş olup, **“Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, baba-bebek bağlanması konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi vardır (H_1 hipotezi)”** kabul edildi.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

- Çalışmada elde edilen verilere göre; ilk kez baba olacak adaylara doğumdan önce verilmeye başlanan ve doğum sonrasında devam eden eğitimin baba-bebek bağlanmasına olumlu yönde etki ettiği bulundu.
- Eğitim almayanların son test sabır ve hoşgörü, etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur puanları, ön teste göre anlamlı düzeyde daha düşüktür (Tablo 6). Bu sonuca göre H_1 hipotezi kabul edildi.
- Araştırmada baba-bebek bağlanma durumu ile evlilik süresi dışındaki tüm bulgular açısından bağımsız ve homojen bulundu. Ancak baba-bebek bağlanma durumu ile evlilik süresi arasında anlamlı farklılık bulundu.
- Baba-bebek bağlanma ölçeği son test sabır ve hoşgörü alt boyut puanlamasının eğitim grubundaki eşlerin eğitim seviyesi arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği bulundu. Eşin eğitimi yüksek okul ve üzeri olanların sabır ve hoşgörü puanları lise ve dengi olan okullara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulundu.
- Baba-bebek bağlanma ölçeği ön test sabır ve hoşgörü alt boyutu puanlamasının kontrol grubundaki babaların yaşı, bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nereden ulaştıkları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulundu.
- Hem babaların hem de eşlerinin eğitim seviyesi yüksek olanların düşük olanlara göre bazı alt boyutlarda daha kuvvetli bağlanma yaşadıkları bulundu. Eğitim seviyesinin bağlanmayı etkilediği sonucuna ulaşıldı.
- Baba-bebek bağlanma ölçeği ön test etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutu puanlamasının kontrol grubundaki babaların yaşları, babaların eğitim seviyeleri, eşlerinin eğitim seviyeleri, babaların meslekleri, bebeklerin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nereden ulaştıkları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulundu.
- Baba-bebek bağlanma ölçeği son test sabır ve hoşgörü alt boyutu puanlamasının kontrol grubundaki babaların yaşı, eşlerinin eğitim seviyesi,

bebeğin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nereden ulaştıkları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulundu.

- Baba-bebek bağlanma ölçeği son test sabır ve hoşgörü alt boyutu puanlamasının kontrol grubundaki babaların mesleği arasında anlamlı bir farklılık gösterdiği saptandı. Memur olan babaların işçi olan babalara göre son test sabır ve hoşgörü puanı anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bunun sebebinin de memurların eğitim seviyelerinin yüksek olduğundan dolayı kaynaklandığı tahmin edilmektedir.
- Baba-bebek bağlanma ölçeği son test etkileşimde zevk ile sevgi ve gurur alt boyutları puanlamasının kontrol grubundaki babaların yaşları, babaların eğitim seviyeleri, eşlerinin eğitim seviyeleri, babaların meslekleri, bebeklerin cinsiyeti ve sağlıkla ilgili bilgiye nereden ulaştıkları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği bulundu.
- Sonuç olarak; babalara verilen eğitim sonucu eğitim grubundaki babaların alt boyutlarda ön test- son test olarak değerlendirildiğinde, son testlerin ön testlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.
- Babalara verilen eğitim baba-bebek bağlanma düzeyine olumlu katkı sağladığı kabul edildi.

6.2. Öneriler

- Bebekler için babaları ile kurdukları bağın ne kadar önemli olduğu babalara sağlık çalışanları tarafından anlatılabilir.
- Babaların hem doğum öncesi hem de doğum sonrası eğitimleri kamu ve özel hastanelerce desteklenmelidir.
- Hastanelerde sağlık çalışanlarının sadece anne odaklı değil, babayı da destekleyecek şekilde eğitimler vermeleri konusunda bilgilendirmeleri sağlanabilir.
- Babalara sağlık çalışanları tarafından doğumdan önce eşlerinin hormon durumu, doğum anında ne yapması gerektiği ve doğumdan sonra bakım, çocukla kaliteli zaman geçirme ve bağlanma durumu hakkında eğitimler verilmelidir.
- Hastanelerde annelere aktif olarak eğitim veren “gebe okulları” gibi babalara da eğitim verecek bir eğitim merkezi açılabilir.

- Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğini kapsayan literatürde baba ile bebek bağlanmasının önemine daha çok yer verilmelidir.
- Erken dönemde baba-bebek bağlanması sağlanan çocuklar ile ilgili çalışmalar yapılması desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

1. **Kaya Y, Öz F.** Ergenlerin benlik algısı üzerinde algılanan ebeveyn tutumlarının ve bağlanma stillerinin rolü: Bir yapısal eşitlik modellemesi, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, **2020**; 11(2): 106-114
2. **Conk Z, Başbakkal Z, Yardımcı F.** Çocuk sağlığına genel bakış, *Pediatric Hemşireliği, Akademisyen Tıp Kitabevi*, **2013**: 1-45.
3. **Altundağ G.** Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri, Stresle Başa Çıkma Tutumları ve Stres Algılama Düzeyinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul : Haliç Üniversitesi, **2011**
4. **Konchanska G, Kim S.** Early Attachment Organization With Both Parents and Future Behavior Problems: From Infancy to Middle Childhood. *Child Development*, **2013**, 84 (1): 283-296
5. **Taşkın N.** Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: Babalar, *Eğitim Bir Sen*, **2011**; 20: 43-47
6. **Bretherton I.** Fathers in Attachment Theory And Research: A Review, *Early Child Development and Care*, **2010**; 180(1-2): 9-23.
7. **Potur DC.** Annenin rolü ve yeteneği- anne olmak, Hemşirelikte Kavram, Kuram ve Model Örnekleri, *İstanbul Tıp Kitabevi*, **2013**: 67-85
8. **Benware J.** Predictors of father- child and mother child attachment in two parent families, Graduate Theses and Dissertations, *Tah State University*, Utah **2013**, 23-25.
9. **Hallaç S, Öz F.** Aile kavramına kuramsal bir bakış, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2014**; 6(2): 142-153
10. **Kağıtçıbaşı Ç.** Human development, family, culture, family and human development across cultures: A view from the otherside, **1996**: 19-101
11. **Kılıç Ç.** Aile eğitim programları ve Türkiye'deki örnekleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, **2010**; 10(1): 100-111.
12. **Bayar A.** Değişen Toplumsal Yapıda Aile, Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, **2013**; 4(8): 101-130
13. **Başal HA, Kahraman PB, Derman MT, Kahraman Ö, Sümer H.** Otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2014**; 3(2): 384-409
14. **Aydoğdu F, Dilekmen M.** Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2016**; 11(2): 569-585
15. **Kaya M.** Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, **1997**; 9: 193-204
16. **Yılmaz MT, Kesici Ş.** Anne Baba Tutumları ve Kardeş Sırasının Üniversite Öğrencilerinin Öz-Anlayışlarının Gelişimine Etkisi, **2014**; 4(6): 131-157
17. **Akça RP.** Ana Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler EDERGisi*, 1(29): 1-13
18. **Güngör M.** Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerisinin Sosyo Ekonomik Yapı, Aile Tipi ve Aile Tutumları İle İlişkisinin İncelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **2013**; 21(3): 1071-1088

19. **Demir Ü.** Aile Özellikleri ve Mutluluk: Çanakkale’de Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **2020**; 28(3): 1296-1306
20. **Yavuz Ş.** “Ataerkil Egemen Erkeklik Değerlerinin Üretiminde Kadınların Rolü: Trabzon Örneği”, *Feminist Eleştiri*, **2015**; 7(1): 117-130.
21. **Roopnarine J.** Introduction: toward a pancultural understanding of constructions and meanings of fathering, *Fathers across cultures: The importance, roles, and diverse practices of dads*. **2015**: 1-12
22. **Ergin A, Özdelek E.** Değişen babalık rolü ve erkek sağlığına etkileri, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, **2014**; 11(1): 3-8.
23. **LaRossa R, Hays S.** The modernization of fatherhood: a social and political history. *Social Forces*, **1998**; 76(4):1560-1562.
24. **Mercan Z, Şahin FT.** Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı, *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, **2017**; 2(2): 1-10
25. **Kara M, Çetinkaya Ş.** Türk Toplumunda Babalık Kavramı ve Baba-Bebek Bağlanmasında Hemşirelik, *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, **2019**; 11(2): 200-210
26. **Bozok M.** Ebeveynlik, erkeklik ve çalışma hayatı arasında Türkiye’de babalık, *Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi-II*, İstanbul, **2018**: 22
27. **Aytekin Ç, Artan İ, Kangal SB, Çalışandemir F, Özkızıklı S.** Çocukların anne-babalarına yönelik algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2017**; 1(38): 168-188
28. **Şahin H, Demiriz S.** Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2014**; 181(181): 273-294
29. **Beyazıt U, Mağden D.** Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi/Journal of Social Sciences.*, **2015**; 7(3): 207-225
30. **Tutkun C, Tezel ŞF.** Anne, Baba ve Çocukların Doğal Gözlemleri: Bir Kitapçı Ortamında Anne Çocuk mu? Baba Çocuk mu?, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **2016**; 24(5): 2293
31. **Şenol D, Erdem S.** Babalık kültürü ve kimliği, *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, **2018**: 1-16
32. **Kartal YA, Erişen B.** 6-12 Aylık Bebeği Olan Babaların Bebeklerine Bağlanma Durumu ve İlişkili Faktörler, *MAKU J. Health Sci. Inst.* **2020**, 8(2): 44-49.
33. **Newland LA, Coyl DD, Chen HH.** Fathering and Attachment in The USA And Taiwan: Contextual Predictors and Child Outcomes, *Early Child Development and Care*, **2010**; 180(2), 173-191.
34. **Caldera YM.** Paternal involvement and infant-father attachment: A q-set study. *Fathering*, **2004**; 2: 191-210
35. **Kırağ N, Çakır İ.** 0-6 yaş çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve ilişkili faktörler, *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, **2019**; 8(3): 117-122
36. **Recto P, Lesser J.** “Fathers need help too”: Adolescent fathers and depression, *Issues In Mental Health Nursing*, **2021**; 42(5): 515-518
37. **Karim AR, Begum T.** The parental bonding instrument: A psychometric measure to assess parenting practices in the homes in Bangladesh, *Asian Journal of Psychiatry*, **2017**; 25: 231–239

38. **Uludağlı NP.** Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları, *Türk Psikoloji Yazıları*, **2017**; 20(39): 70-88
39. **Tetreault E, Bernier A, Matte -Gagne C.** Quality of father-child relationships as a predictor of sleep developments during preschool years, *Developmental Psychobiology*. **2021**: 1-13.
40. **Wilson KR, Prior MR.** Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health*, **2011**; 47: 405-407
41. **Yorulmaz D.** Babanın çocuk bakımına katılması, *J Tradit Complem Med*, **2019**; 2(3): 138-41
42. **Küçükaya B, Süt HK, Öz S, Sarıkaya NA.** Gebelik döneminde çiftler arası uyum ve prenatal bağlanma arasındaki ilişki, *ACU Sağlık Bil Dergisi*, **2020**; 11(1):102-110
43. **Wells MB, Kerstis B, Andersson E.** Impacted family equality, self-confidence and loneliness: Across-sectional study of first-time and multi-time fathers' satisfaction with prenatal and postnatal father groups in Sweden, *Scand J Caring Sci*. **2021**; 35: 844-852
44. **Thompson RA.** Attachment theory and research, *In Child and Adolescent Psychiatry*, **2002**: 162-172
45. **Ata S.** Parenting issues and attachment orientations: A comparison between Turkey and Bosnia and Herzegovina, *Early Child Development and Care*, **2021**: 1-18
46. **Cataldo I, Neoh MJ, Chew WF, Foo JN, Lepri B, Esposito G.** Oxytocin receptor gene and parental bonding modulate prefrontal responses to cries: A nirs study, *Scientific Reports*, **2020**; 10: 8588
47. **Trivedi S, Bose K.** Fatherhood and roles of father in children's upbringing in Botswana: Fathers' perspectives. *Journal of Family Studies*, **2020**; 26(4): 550-563
48. **Karayağız Ş, Aktan T, Karayağız LZ.** Parental attachment patterns in mothers of children with anxiety disorder, *Children*, **2020**; 7(46): 1-11
49. **Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E, Şenol S.** Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış, *Klinik Psikiyatri*, **2005**; 8: 88-99
50. **Keskin G, Çam O.** Ergenlik ve bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi, *Yeni Symposium Journal*, **2009**; 47(2): 52-59
51. **Catano JW,** Loving care: Parents and families, *Nova of Scotia*, **2015**: 65
52. **Karataş Z.** Bağlanma kuramı açısından kurum bakımının çocuklar üzerindeki etkileri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2017**; 10(54): 867-875
53. **Wong TC, Konishi C, Cho SB.** Paternal and maternal attachment: a multifaceted perspective on adolescents' friendship, *Journal of Child and Family Studies*, **2020**; 29: 217-226
54. **Ainsworth MDS, Bowlby J.** An ethological approach to personality development. *Am Psychol*, **1991**; 46: 333- 341.
55. **Kesebir S, Kavzoğlu SÖ, Üstündağ MF.** Bağlanma ve psikopatoloji, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2011**; 3(2): 321-342
56. **Çetinkaya E, Ertem G.** Ten tene temasın anne-preterm bebek üzerine etkileri: sistematik inceleme, *Hemsirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, **2017**; 14(2): 167-175

57. Ngai SS, Cheung C, Xie L, Ng Y, Ngai H, Liu Y, Ho JC. Psychometric Properties of the Parental Bonding Instrument: Data from a Chinese Adolescent Sample in Hong Kong, *Journal of Child and Family Studies*, **2018**; 27: 2112–2124
58. Lau Y., Tha PH., Ho-Lim SST., Wong LY., Lim PL., Citra Nurfarah BZM., Shorey S. An analysis of the effects of intrapartum factors, neonatal characteristics, and skin-to-skin contact on early breastfeeding initiation. *Matern Child Nutr.* **2018**; 14(1): 1-15.
59. Akarsu RH, Tuncay B, Alsaç SY. Anne-bebek bağlanmasında kanıta dayalı uygulamalar, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **2017**; 6(4): 275-279
60. Evcili F, Yurtsal ZB, Cesur B, Kaya N. Yenidoğana uygulanan ağırlı işlemlerin ebeveyn – bebek bağlanmasına etkisi, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, **2017**; 6(1): 65-71
61. Gau ML, Lee TY. Construct validity of the prenatal attachment inventory: a confirmatory factor analysis approach, *Journal of Nursing Research*, **2003**; 11(3): 177-87.
62. Özdemir O, Özdemir PG, Kadak MT, Nasıroğlu S. Kişilik Gelişimi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2012**; 4(4): 566-589
63. Bretherton I. The origin of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*. **1992**; 28(5): 759-75
64. Demirbağ MF. Bağlanma Teorisi'nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth, *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, **2017**; 1(2): 76-90
65. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall S. Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, **1978**: 29-65
66. Sümer N, Oruçlular Y, Çapar T. Bağlanma ve Bağımlılık: Kuramsal Çerçeve ve Derleme Çalışması, *Bağımlılık Dergisi*, **2015**; 14(4): 192-209
67. Arslan E, Taziye S. Bağlanma kuramı, *Eğitim ve Psikolojiden Yansımalar*, Konya:Çizgi Kitabevi, **2016**: 71-90
68. Bowlby J. The nature of the child's tie to his mother, *International Journal of Psycho-Analysis*, **1958**; 39: 350-373
69. Öztürk E, Türel Fİ, Oğur E. Psicotarih ve bağlanma kuramı, *Türkiye Klinikleri*, **2020**: 63-71
70. Demirtaş AS. Erken Ergenlikte Güvenli Bağlanma ve Öz-Yeterlik: Umudun Aracı Rolü, *Eğitim ve Bilim*, **2019**; 44(200): 175-190
71. Ceritli U, Bal PN. Lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin problemli internet kullanımına etkisi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **2017**; 10(50): 475-483
72. Buluş M, Atan A. Öğretmen adaylarında ego durumlarının bağlanma stillerini yordama gücü, *Ege Eğitim Dergisi*, **2016**; (17)1: 36-61
73. Ainsworth MS. Infant-Mother Attachment, *American Psychologist*, **1979**; 34(10): 932-937
74. Bilge Y, Sezgin E. Anne ve çocuk duygu düzenleme arasındaki ilişkide annenin kişilik özelliklerinin ve bağlanma stillerinin aracı rolü, *Anatolian Journal of Psychiatry*, **2020**; 21(3):310-318
75. Subaşı NG, Kazan H. Çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin iletişimindeki etkisi, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, **2020**; 10(2): 144-162
76. Orta İM, Sümer N. Anne duyarlılığı ve erken dönem bağlanma-temelli ebeveynlik destek ve müdahale programları, *Türk Psikoloji Yazıları*, **2016**; 19(38): 54-73

77. **Terzi S.** Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmalarına yol açan olaylar: Nitel bir çalışma, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2014**; 12(2): 99-108.
78. **Ayhan F, Teze S, Türkmen AS.** The relationship between the presence of depression and attachment styles of mother with autistic children, *The American Journal of Family Therapy*, **2021**: 1-14
79. **Türkmen AS, Teze S.** 60-72 aylık çocuğa sahip annelerin bağlanma stilleri ve etkileyen faktörler, *The Journal of Academic Social Science Studies*, **2018**; 68: 549-562
80. **Uluyol FM.** Bağlanma, duygu düzenleme süreçleri ve cinsel işlev bozukluğu arasındaki ilişki: Bir model önerisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2019**; 11(1): 220-233
81. **Yakupoğlu Y.** Erken çocukluk döneminde yer alan, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların benlik kavramı algısıyla babalarının bağlanma stillerinin (güvenli– kaygılı/kararsız – kaçınan) arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, **2011**.
82. **Collins NL, Read SJ.** Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1990**; 58(4): 632-663.
83. **Arslan F, Uzun Ş.** Hemşirenin postnatal eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, **2008**; 28:736-742.
84. **Durualp E, Kaytez N, Girgin BA.** Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Anadolu Psikiyatri Derg*, **2017**; 18(2):129-138
85. **İşler A.** Prematüre bebeklerde anne-bebek ilişkisinin başlatılmasında yenidoğan hemşirelerinin rolü. *Perinatoloji Derg*, **2007**; 15:1-6.
86. **Koç TK, Küçükkeleşçe DŞ, Özkan SA.** Gebelikte prenatal bağlanma ve vücut algısı arasındaki ilişki ve etkileyen faktörler, *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, **2020**, 7(1): 49-54
87. **Kavlak O, Şirin A.** Maternal bağlanma ölçeği'nin Türk toplumuna uyarlanması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, **2009**; 6(1): 188-202.
88. **Yılmaz DS.** Prenatal anne–bebek bağlanması. Hemşirelikte Eğitim Araştırma Dergisi, **2013**; 10(3): 28-33.
89. **Çelik MY, Yıldırım AD.** Anne bebek bağlanması ve hemşirelik uygulamaları. Akyol S, *Tıpta İnovasyon ve Renovasyon Mozaïği*. Ankara: Berikan Yayınevi; **2018**: 405-417
90. **Amakwaa LC, Pickler RH, Boonmee J.** Maternal Responsiveness in Mothers of Preterm Infants, *Newborn and Infant Nursing Reviews*, **2007**; 7(1): 25-30
91. **Arslantaş H, Çoban A, Dereboy F, Sarı E, Şahbaz M, Kurnaz D.** Son trimester gebelerde doğum korkusunu etkileyen faktörler ve doğum korkusunun postpartum depresyon ve maternal bağlanma ile ilişkisi, *Cukurova Med Journal*, **2020**; 45(1): 239-250
92. **Duman B, Cankorur VS, Taylor C, Stewart R.** Prospective associations between recalled parental bonding and perinatal depression: A cohort study in urban and rural Turkey, *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, **2018**; 53: 385–392
93. **Kınık E, Özcan H.** Maternal bağlanmayı etkileyen faktörler ve primiparlarda maternal bağlanma durumu, *J Health Pro Res*, **2020**; 2(1): 47-53

94. **Tinuola AC, Irinoye O, Omowonuola AA, Augustine IO.** Comparative study of perceived challenges associated with fathers' involvement in maternity care among fathers, mothers and midwives in osun- state, Nigeria, *International Journal of Caring Sciences*, **2020**; 13(1): 215-224
95. **Moraes CJA, Granato TMM.** Becoming a father: an integrative review of the literature on transition to fatherhood, *Sicologia Em Estudo*, **2017**; 21(4): 557-567
96. **Güleç D, Kavlak O.** Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü, *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, **2015**; 7(1): 63-68.
97. **Serçekuş P, Başkale H.** Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment, *Midwifery*, **2016**; 34:166-172
98. **Koptur A, Emül TG.** Fetus ve yenidoğanda bağlanmanın iki yüzü: Maternal ve paternal bağlanma ve hemşirelik, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Dergisi*, **2017**; 33(3): 153-164
99. **Fagerskiöld AA.** Change in life as experienced by first time fathers. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, **2008**; 22(1): 64-71.
100. **Düdükcü FT, Aslan FT.** Baba-bebek bağlanması ve bağlanmayı etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *Arch Health Sci Res*, **2020**; 7 (1): 43-49
101. **Nar E.** Baba beni sevmekten niye korkuyorsun? İstanbul, *Hiperlink*. **2009**; 15-28.
102. **Işık S, Çetişli NE.** Paternal depresyon ve baba-bebek bağlanması arasındaki ilişki, *Cukurova Medical Journal*, **2020**; 45(4): 1663-1671
103. **Jain N.** Father-daughter attachment pattern and its influence on daughter's development, *The International Journal of Indian Psychology*, **2015**; 2(2): 75-83
104. **Karayağız Ş, Aktan T, Karayağız LZ.** Parental Attachment Patterns in Mothers of Children with Anxiety Disorder, *Children*, **2020**; 7: 1-11
105. **Öngider N.** Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2013**; 5(4): 420-440.
106. **Telli AA, Özkan H.** 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, **2016**; 6(2): 127-134.
107. **Howard KS.** Paternal attachment, parenting beliefs and children's attachment, *Early Child Development and Care*, **2010**; 180(1-2): 157-171
108. **Bust E, Pedro A.** The protective role of community health workers in supporting mother-infant bonding, *Early Child Development and Care*, **2021**; 1-15
109. **Gözükara F.** Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Roller, *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(3); **2014**: 289-296
110. **Şen S.** Anneanne – anne – bebek bağlanmasının incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, **2007**.
111. **Çoban A, Saruhan A.** Anne-bebek etkileşiminde hemşirenin rolü, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. **2005**; 21(2): 89-96.
112. **Kavlak O, Şirin A.** Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, **2007**; 23, 183-94.
113. **Baltacı N, Başer M.** Riskli gebelerde yaşanan anksiyete, prenatal bağlanma ve hemşirenin rolü, *DEUHFED*, **2020**; 13 (3): 206-212

114. İşler A. Prematüre bebeklerde anne-bebek ilişkisinin başlatılmasında yenidoğan hemşirelerinin rolü, *Perinatoloji Dergisi*, **2007**; 15(1): 1-6
115. Çoban A, Saruhan A. Anne-bebek etkileşiminde hemşirenin rolü, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, **2005**; 21(2): 89-96.
116. Gözükar F. Emzirmenin Başarılmasında Anahtar Faktör: Baba Desteğinin Sağlanması ve Hemşirenin Roller, *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 11(3); **2014**: 289-296.
117. Condon JT, Corkindale CJ, Boyce P. Assessment of postnatal paternal–infant attachment: development of a questionnaire instrument, *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, **2008**; 26(3): 195-210
118. Dinç S. Baba-Bebek Arasındaki Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Ü. **2014**.
119. Kara M, Çetinkaya Ş. Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan bebekler ile babaların bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Adana, **2017**
120. Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **2011**; 4(35): 79-91
121. Karakaş NM, Dağlı FŞ. Bebeklerde bağlanmanın önemi ve etkileyen faktörler, *Türk Pediatri Ars*, **2019**; 54(2): 76–81
122. Vatandaş NŞ. Bebek bakımında aileye öneriler, *Sted*, **2004**; 13(1): 6-9
123. Conk Z, Başbakkal Z, Yılmaz HB, Bolışık B. Çocuk, hastalık ve hastane ortamı, *Pediatri Hemşireliği*, Akademisyen Kitabevi, **2013**: 101-161
124. Genç AA, Aksoy AB. Anne çocuk etkileşiminde farklı bir yaklaşım: Theraplay oyun terapisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, **2016**; 8(3):244-254
125. Türkoğlu B, Çeliköz N, Uslu M. 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, **2013**; 2(2): 54-71
126. Kara M, Cetinkaya S. Investigation on the attachment status of the fathers introduced to their babies for the first time after birth, *Early Child Development and Care*, **2020**: 1-13
127. Sevil Ü, Özkan S. Fathers' functional status during pregnancy and the early postnatal period, *Midwifery*, **2009**; 25: 665-672.
128. Kuruçırak Ş. 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki, *Yüksek Lisans Tezi*, Antalya, **2010**.
129. McVeigh C, John W, Cameron C. Fathers' functional status six weeks following the birth of a baby: A queensland study. *Australian Midwifery Journal*, **2005**; 18(1): 25-28
130. Bartlett E. The effects of fatherhood on the health of men: A review of the literature. *Jmhg*, **2004**, 1: 159-169.
131. Sürücüler HK. 6-12 aylık bebeği olan babalara verilen eğitimin baba-bebek bağlanma durumuna etkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, Balıkesir, **2019**
132. Deleş B, Dilek A. 0-1 yaş döneminde baba-bebek bağlanmasını etkileyen faktörlerin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *International Social Sciences Studies Journal*, **2020**; 6(69): 4066-4075

133. **Nkwake A.** Maternal employment and fatherhood: What Influences paternal involvement in child-care work in Uganda?. *Gender & Development*, **2009**; 17(2): 255-267
134. **Ünüvar P.** Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme, *Doktora Tezi*, Konya, **2008**
135. **Poyraz M.** Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, **2007**.
136. **Kuzgun Y, Sevim SA.** Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **2004**; 37(1): 14-27.
137. **Sımsıkı H.** Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, **2011**.
138. **Asahoğlu C.** Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan ebeveynlerin sosyal destek algıları ve ebeveyn bebek bağlanma durumları. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi, **2017**.
139. **Kılan S.** Baba-bebek bağlanması ve etkileyen faktörler; Manisa örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, Manisa, **2019**.
140. **Fincham FD, Beach SRH, Arias I, Brody GH.** Children's attributions in the family: the children's relationship attribution measure, *Journal of Family Psychology*, **1998**; 12(4): 481-493.

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

Bu çalışma, baba ile bebeğin iletişim ve bağlanmasını incelemek için yapılmıştır. Soruları içtenlikle cevaplayacağınıza inanıyorum. Teşekkür ederim.

Öğr. Gör. Mustafa KARA, Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA

Tarih:

Babanın; Adı-Soyadı:

İletişim numarası:

İletişim adresi:

Tahmini doğum tarihi:

1. Çalışma hangi hastanede yapıldı?

a) Afşin Devlet Hastanesi b) Elbistan Devlet Hastanesi

2. Eğitim verildi mi?

a) Evet b) Hayır

3. Kaç yaşındasınız?.....

4. Kaç yaşındasınız?

a) 18 altı b) 18-27 c) 28-30 d) 30-35 e) 35-40

5.Eğitim durumunuz nedir?

a) Lise ve dengi b) Üniversite/yüksekokul c) Yüksek Lisans d) Doktora e) Diğer

6. Mesleğiniz nedir?

a) Memur b) İşçi c) Serbest Meslek e) Diğer

7. Ailenizin ortalama aylık geliri ne kadardır?

a) Gelirim giderimden az b) Gelirim giderimden fazla c) Gelirim giderime denk

8. Eşiniz kaç yaşındadır?.....

9. Eşiniz kaç yaşındadır?

a) 18 altı b) 18-27 c) 28-32 d) 33-37 e) 38 yaş ve üstü

10. Eşinizin eğitim durumu nedir?

a) Okur yazar değil b) İlkokul c)Ortaokul d)Lise ve dengi e) Üniversite/yüksekokul f)Diğer(Yüksek Lisans, doktora vs)

11. Eşinizin mesleği nedir?

a) Ev Hanımı b) Memur c) İşçi d) Serbest Meslek e) Diğer.....

12. Yaşama tipiniz nasıldır?

a) Anne babamızla yaşıyoruz b) Eşim ve ben ayrı evde yaşıyoruz c) Akrabalarımızla beraber yaşıyoruz

13.Genel olarak eşinizle ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

a) İyi b) Orta c) Kötü

14. Sosyal güvenceniz nedir?

a) Emekli Sandığı b) SSK c) Yeşilkart d)Sosyal güvencem yok

15. Kaç yıllık evlisiniz? Belirtiniz.....

16. Kaç yıllık evlisiniz?

a) 0-1 yıl b) 1-3 yıl c) 3-5 yıl d) 5 ve üzeri yıl

17. Bebek planlı ve isteyerek mi dünyaya geldi?

a) Evet b) Hayır

18. Bebeğiniz olacağını ilk öğrendiğinizde kendinizi baba olmaya hazır hissediyor muydunuz?

a) Evet b) Hayır c) Kısmen

19.Bebeğinizin cinsiyeti nedir?

a) Kız b) Erkek c) Henüz bilmiyoruz

20. Doğum şekli nedir?

a) Normal vajinal doğum b) Sezaryen c) Diğer.....

21. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizi tanımlamaktadır?

- a) Babalığa hazır değilim; bu yüzden bebekle ilgilenme konusunda eşime destek olamayacağıma inanıyorum
- b) Babalığa hazır değilim ama bebeğin bakımını yapmaya çalışarak eşime destek olacağıma inanıyorum.
- c) Bebeğimin bakımını isteyerek yapacağımı düşünüyorum ve eşime bu konuda destek olacağıma inanıyorum.
- d) Babalığa her zaman hazırım, ama işlerim nedeniyle eşime çok fazla yardımcı olacağıma inanmıyorum
- e) Diğer, belirtiniz....

22. Aşağıdakilerden hangisi sizi ifade etmektedir?

- a) Bebeğimin alt bakımına destek olacağıma asla inanmıyorum, çünkü o işleri annesi yapacak
- b) Bebeğimin alt bakımını annesi kadar ben de yapabilirim.
- c) Sadece zorunda kaldığım zamanlar bebeğimin alt bakımını yapabilirim.

23. Normalde çocuklarla aranız nasıldır?

- a) Çok iyi b) İyi c) Normal d) Kötü e) Çok kötü, hiç sevmem

24. Çocukken babanızla ilişkileriniz nasıldı?

- a) Çok iyi b) İyi c) Normal d) Kötü e) Çok kötü

25. Çocukken size bakım veren kimdi?

- a) Anne/baba b) Sadece anne c) Sadece baba d) Bakıcı e) Yetiştirme yurdu

26. Sağlıkla ilgili bilgiye nerden ulaşıyorsunuz?

- a) Kitap okuyarak b) Sosyal Medyadan c) Sağlık personellerinden d) Çevremdeki kişilerin tecrübesinden

27. Doğumdan bu zamana kadar bebekle alakalı bir şeyler okudunuz mu?

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

28. Doğum anında bebek sarılık oldu mu?

- a) Evet b) Hayır

29. Çocuğunuzla yaklaşık olarak günde ne kadar süre vakit geçiriyorsunuz?.....

30. Çocuğunuzla yaklaşık olarak günde ne kadar süre vakit geçiriyorsunuz?

- a) 1 saatten az b) 1-3 saat c) 3-5 saat d) 5 saatten fazla

(Aşağıdaki sorular eğitim grubuna(Eğitim verilen gruba) uygulanacaktır)

31. Anne eğitimden memnun oldu mu? (Eğitim grubu)

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

32. Baba eğitimden memnun kaldı mı? (Eğitim grubu)

- a) Evet b) Hayır c) Kısmen

Ek-2. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği

1. Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

2. Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeye çalıştığını hissediyorum;;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

3. Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;

a. Hoşlanmama
b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
c. Zayıf sevgi
d. Orta düzeyde sevgi
e. Yoğun sevgi

4. Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

5. Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;

a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.

6. Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

7. Bebeğimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

8. Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;

a. Doğru b. Doğru değil

9. Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;

a. Hergün birçok kez b. Hergün birkaç kez c. Günde bir kez d. Nadiren

10. Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;

- a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
- b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
- c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.
- d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).
- e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).

11. Bebekle birlikteyken;

- a. Her zaman çok doyum alıyorum.
- b. Sık sık doyum alıyorum.
- c. Ara sıra doyum alıyorum.
- d. Çok nadir doyum alıyorum.

12. Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;

- a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman

13. Bebekle birlikteyken;

- a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
- b. Hiçbiri
- c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissederim;

- a. Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
- b. Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım
- c. Bu düşünceden çok az keyif alırım
- d. Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
- e. Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.

15. Geçen üç ay süresince, beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;

- a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

16. Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum*;**

- a. Tam olarak benim bebeğim gibi.
- b. Biraz benim bebeğim gibi.
- c. Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.

17. Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;

- a. Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
- b. Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
- c. Ona çok az kızdığımı görüyorum
- d. Ona hiç kızmıyorum

18. Geçen üç ay süresince, kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediği hissediyorum;

a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman

19. Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;

a. Çok sabırsızım b. Biraz sabırsızım c. Biraz sabırlıyım d. Çok sabırlıyım

Ölçeğin puanlaması:

***Araştırmada **16. Madde** ileri analiz yapıldıktan sonra ölçekten **çıkarılmıştır**.

Değerlendirmeler aşağıda belirtildiği şekilde yapılmaktadır.

Ölçekte 1. 2. ve 3. maddeler **a=1, b= 2, c=3, d=4 ve e= 5** puan olarak kodlanmaktadır.

4. 5. 10. 12. ve 14. maddeler **a=5, b= 4, c=3, d=2 ve e= 1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

6. 17. 18. ve 19. maddeler **a=1, b= 2.3, c=3.6, d=5** şeklinde

7. 9. 11. ve 15. maddeler ise **a=5, b= 3.6, c=2.3, d=1** şeklinde ters kodlanmaktadır.

8. madde **a=5 b= 1** ve son olarak

13. madde **a=5, b=3, c= 1** şeklinde kodlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutlarının puanlaması şu şekildedir:

Sabır ve hoşgörü= madde1+madde 2+ madde6 + madde11+ madde13+madde17 + madde18+ madde19

Etkileşimde zevk = madde4+madde5 + madde8+ madde9+ madde10 + madde12 +madde15

Sevgi ve gurur = madde3 + madde7 + madde14

Ek-3. Etik Kurul

T.C. ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Toplantı Sayısı	Tarih
	10 Nisan 2020

KARAR NO Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Anabilim Dalı'nda, Doç. Dr. Şenay Çetinkaya yönetiminde, Öğretim Görevlisi Mustafa Kara tarafından yürütülmesi öngörülen, "Baba Adaylarına Bebeğin Günlük Bakımı, Baba-Bebek Bağlanması Konusunda Verilen Eğitimin Etkisi" başlıklı doktora tez projesi araştırma etiği yönünden değerlendirildi. Toplantıya katılan üyelerin oybirliğiyle uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN	Prof Dr Selim Kadioğlu Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı	
ÜYELER	Prof Dr Davut Alptekin Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı	
	Prof Dr Dinçer Yıldızdaş Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Prof Dr Gülyah Seydaoğlu Biyostatistik Anabilim Dalı	
	Prof Dr Gürhan Sakman Genel Cerrahi Anabilim Dalı	
	Prof Dr Murat Gündüz Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı	
	Doç Dr Ezgi Özyılmaz Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı	
	Av. Zehra Bulut Hukukçu Üye	
	Dr Neşe Kayrın Kurum Dışı Üye	

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık Binası, Balcalı 01330 Adana
Telefon: 0322 338 60 60 dahili 3465, Faks: 0322 338 67 22

Ek-4. Kurum İzinleri

 KAHRAMANMARAŞ İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ DÖNER SERMAYE İŞLETMESİ KAPSAMINDA YÜRÜTÜLECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖN İZİN FORMU																						
1. ÇALIŞMANIN GENEL NİTELİĞİ	☐ KLİNİK ARAŞTIRMA ☐ GİRÜŞİMSİZ OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMA ☒ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE PROJELER																					
2. ÇALIŞMANIN ADI/GEREKÇESİ	BABA ADAYLARINA BEBEĞİN GÜNLÜK BAKIMI, BABA-BEBEK BAĞLANMASI KONUSUNDA VERİLEN EĞİTİMİN ETKİSİ																					
3. ÖNGÖRÜLEN ÇALIŞMA SÜRESİ	30 (On) Ay																					
4. ÇALIŞMAYI YÜRÜTÜCEK SAĞLIK TEŞİSSİNİN VE KLİNİK /BÖLÜMÜN ADI	İl Sağlık Müdürlüğü'ne Bağlı Ahiye Devlet Hastanesi ve Erbiyan Devlet Hastanesi																					
5. DESTEKLEYEN KURUM/KURULUŞUN ADI	BULUNMAMAKTADIR																					
6. VARSA DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLÇİSİNİN ADI	BULUNMAMAKTADIR																					
7. DANIŞMANIN ÜNVANI/ADI/ SOYADI (BELİRLENMİŞ İSE)	Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA/ Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi / Hemşirelik Anabilim Dalı																					
8. SORUMLU ARAŞTIRMACININ ÜNVANI/ ADI/SOYADI	Öğretim Görevlisi Mustafa KARA																					
9. DİĞER ARAŞTIRMACI BİLGİLERİ	<table border="1"> <thead> <tr> <th>ARAŞTIRMA EKİBİ</th> <th>(Sayı Olarak Belirtiniz)</th> <th>ÜNVANI/ADI/SOYADI</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ARAŞTIRMACI</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAR (.....)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YOK (.....)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YARDIMCI ARAŞTIRMA PERSONELİ</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>VAR (.....)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>YOK (.....)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	ARAŞTIRMA EKİBİ	(Sayı Olarak Belirtiniz)	ÜNVANI/ADI/SOYADI	ARAŞTIRMACI			VAR (.....)			YOK (.....)			YARDIMCI ARAŞTIRMA PERSONELİ			VAR (.....)			YOK (.....)		
ARAŞTIRMA EKİBİ	(Sayı Olarak Belirtiniz)	ÜNVANI/ADI/SOYADI																				
ARAŞTIRMACI																						
VAR (.....)																						
YOK (.....)																						
YARDIMCI ARAŞTIRMA PERSONELİ																						
VAR (.....)																						
YOK (.....)																						
10. ÇALIŞMAYA KATILAN MERKEZLER	(.....)ÇOK MERKEZ (.....) TEK MERKEZ																					
(Çalışma çok merkezli ve belirlenmiş ise diğer merkezleri belirtiniz.)																						
11. ÇALIŞMA YERİNDEN HİZMET ALIMI	(.....)VAR (.....) YOK																					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>HİZMET ÇEŞİDİ</th> <th>HİZMET ADI/MİKTARI BELİRTİNİZ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>LABORATUVAR</td> <td></td> </tr> <tr> <td>GÖRÜNTÜLEME</td> <td></td> </tr> <tr> <td>YATAK/GÖN</td> <td></td> </tr> <tr> <td>KONSÜLTASYON</td> <td></td> </tr> <tr> <td>AMELİYATHANE</td> <td></td> </tr> <tr> <td>DİĞER</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	HİZMET ÇEŞİDİ	HİZMET ADI/MİKTARI BELİRTİNİZ	LABORATUVAR		GÖRÜNTÜLEME		YATAK/GÖN		KONSÜLTASYON		AMELİYATHANE		DİĞER								
HİZMET ÇEŞİDİ	HİZMET ADI/MİKTARI BELİRTİNİZ																					
LABORATUVAR																						
GÖRÜNTÜLEME																						
YATAK/GÖN																						
KONSÜLTASYON																						
AMELİYATHANE																						
DİĞER																						
12. DİĞER (Belirtiniz)	Hastaya herhangi bir tıbbi işlem uygulanmayacak,hasta ve yakınlarına ait kişisel bilgi kullanılmayacak, fatura yansıtılmayacaktır.																					

BİLİMSEL ÇALIŞMA DEĞERLENDİRME FORMU

Araştırmacının Adı Soyadı	Mustafa KARA
Kurum/Ünvan	KSÜ AFŞİN SAĞLIK YÜKSEKOKULU/ ÖĞRETİM GÖREVLİSİ
Araştırmanın Konusu	BABA ADAYLARINA BEBEĞİN GÜNLÜK BAKIMI, BABA-BEBEK BAĞLANMASI KONUSUNDA VERİLEN EĞİTİMİN ETKİSİ
Araştırmanın Statüsü	Bireysel Araştırma Projesi (Doktora Tezi)
Çalışmanın Yapılacağı Tesis	İl Sağlık Müdürlüğüne Bağlı Afşin Devlet Hastanesi ve Elbistan Devlet Hastanesi
Araştırmanın Süresi	10 (On) Ay
Genel Bilgi	Tedavi ürünü, aracı içermemektedir. Bütçe kullanılmamaktadır.

Bilimsel Çalışma Genel Değerlendirmesi:

() Uygun Değil

(X) Uygun

Ek-5. Ölçek Kullanım İzinleri

mustafa kara

3.02.2020 Pzt 11:58

Kime: @ .edu.tr

Sayın hocam merhabalar,

Ben Öğr. Gör. Mustafa KARA. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde öğretim görevlisiyim. Aynı zamanda Çukurova Üniversitesi Hemşirelik ABD'da doktora eğitimi almaktayım.

Eğer izniniz olursa danışman hocam Doç. Dr. Şenay Çetinkaya ile birlikte sizin geçerlilik ve güvenilirliğini yaptığınız "Baba-Bebek Bağlanma Ölçeğini" kullanmak istiyoruz. Uygun görürseniz ölçek ve değerlendirmesini iletebilirsiniz çok mutlu oluruz.

İyi çalışmalar diliyoruz hocam,

Saygılarımla,

Mustafa KARA

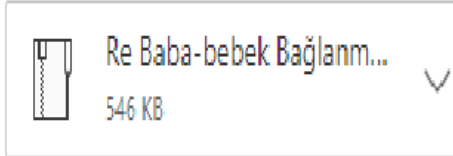

d .g <

@ .edu.tr>

4.02.2020 Sal 12:14

Kime: Siz

Merhaba Mustafa Bey,

Ölçeği ve ilgili yayınları ekte gönderiyorum. Çalışmanızda kolaylıklar diliyorum.

Ek-6. Hasta Onam Formu

BİLGİLENDİRME VE AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU

Sayın Katılımcı,

Katıldığınız bu çalışma bilimsel bir araştırmadır. Araştırmanın adı “Baba adaylarına bebeğin günlük bakımı, paternal bağlanma konusunda verilen eğitimin baba-bebek bağlanmasına etkisi”dir. Bu araştırmanın yapılabilmesi için Adana Çukurova Üniversitesi Etik Kurulu’ndan izin alınmıştır.

Bu araştırmaya katılmak tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmaya katıldığınız takdirde araştırmacı sizinle görüşecek ve çeşitli bilgiler toplayacaktır. Bunlar kişisel bilgileriniz, bebek ile bağlanma ve iletişim bilgileriniz olacaktır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilirsiniz; bu durum herhangi bir cezaya neden olmaz ya da bakım sürecinizi etkilemez. Bu araştırmada yer almanız için size hiçbir ödeme yapılmayacaktır ayrıca, hiçbir parasal yükümlülük altına girmeyeceksiniz. Size uygulanacak anket formlarında isim, irtibat numarası ve irtibat adresi belirtilecektir.

Yukarıda yazılı olarak belirtilen ve sözlü olarak bana yapılan tüm açıklamaları anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Doç. Dr. Şenay ÇETİNKAYA
Mustafa KARA

Açıklamayı Yapan Araştırmacının

Adı Soyadı: Mustafa KARA

İrtibat numarası:

Katılımcının;

Adı Soyadı:

Adres:

Tarih:

İmza:

Ek-7. Eğitim İçeriği

Baba İle Bebek Arasındaki Bağ Güçlendirmesi Planlanan Eğitim İçeriği

4.7.1. Eğitim (Bağlanma eğitimi)

- Doğumdan hemen sonra bebeğini kucağına alan babaların, almayan babalara göre bebeğin bakımına daha çok katıldığı görülmektedir (1)
- Çalışmalar incelendiğinde çıkan sonuçlar incelendiğinde erkek çocuğu olan babaların bakıma daha az katıldıkları belirlenmiştir (1)
- Kuzucu'ya göre eğitim düzeyi yüksek olan babaların özgüvenleri yüksek olup bebek bakımı konusunda daha bilgili ve öğrenmeye açık olduklarını belirtmiştir. Buna bağlı olarak okumanız arttıkça bebeğinizle daha kuvvetli bir bağ kurabilirsiniz (2).
- Bakım veren ile bebek arasındaki erken sosyal etkileşimin varlığı, bebeğin bilişsel ve sosyoduygusal gelişimini etkiler. Bu etkilenme ile bebek sonraki yaşamında; sosyal, ailesel ve romantik ilişkilerini olumlu ya da olumsuz yönde düzenleyebilir. Bebekteki bağlanma davranışı; bağlanma sistemini harekete geçiren çevresel ve içsel olarak tetiklenen, yabancılama hissi, hastalık, sıkıntı, açlık, tehlike ve korku gibi duyguların sonucu olarak görülmektedir. Bu deneyimlerle birlikte, bebek bu tehditlere karşı olgunlaşır, güvenliğini ve yaşamını sürdürmek için fiziksel ve zihinsel korunma yöntemleri geliştirir (3).
- Bağlanmayı etkileyen etmenler, bebeğin anne karnında fetüsün oluşumu ile başlayan yolculuğundan başlayarak, doğum sonrası dönemi de kapsayacak şekilde devam eder. Doğum öncesi ve doğum sonrası etkiler ile bebeğin ilerideki

yaşamında bilişsel ve sosyo-duygusal gelişiminin şekillendiği ortaya konmuştur. Bunlara ek olarak; bağlanma türünün bebeğin ilerideki yaşamında sosyal, ailesel ve romantik ilişkilerini ve kendileri ebeveyn olduklarında bebeklerine karşı erken bakım deneyimlerini de etkilediği görülmüştür (3).

- Baba-bebek ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda daha çok babanın "bakıcı" rolü üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle, babalığın, bir içgüdü olup olmadığını anlamak amacıyla hayvanlarla çalışmalar yapılmıştır. Kuşların ve memeli hayvanların babaya özgü korumacı tarzda yavrularını himaye ettikleri görülmüştür (4).
- Anne ile baba arasındaki gerginlik, baba-bebek ilişkisinde olumsuz duygulanıma yol açmaktadır. Annenin babayı anış ve ifade ediş tarzı, sunulan ilişki örüntüleri, çevrenin verdiği bilgi ve tüm bunları çocuğun ne şekilde değerlendirip yorumladığı önemlidir. Ayrıca, askerlik, iş, hastalık gibi durumlarda ayrılığın süresi ve bu süreyi bebeğin nasıl geçirdiği sağlıklı bir bağlılığın kurulmasında etkilidir (4).
- Babaların bebeklerine karşı tutum ve davranışları, bebeklerin babaya bağlanma davranışlarını etkilemektedir. Babayla bebeğin bağlanmasının etkili olduğu durumlarda bu durumun bebeğe olumlu geri dönüşleri olduğu belirtilmektedir.

4.7.2. Eğitim (Bakımla ilgili bilgiler)

- Doktordan habersiz, önerisi dışında ilaç kullanmak çok tehlikelidir (5).
- Gebelik süresince ve sonrasında bebeğin ve annenin bulunduğu ortamda sigara kullanmak tehlikeli ve risklidir (5).
- Anne doğumdan sonraki süreçte sürekli bebeğin beslenmesi ile ilgilendiği için yorgun düşebilir. Babanın da bakıma destek vermesi anneyi rahatlatacaktır ve olası stresi yok edecektir (5).
- Bebeklerin beslenme dışında sevgiye de ihtiyacı vardır. Bu sevgiye baba da ortak olmalıdır (5).
- Öz bakım gereksinimleri banyo, saç bakımı, ağız bakımı, burun bakımı, göz bakımı gibi temel hijyenik bakım gereksinimlerini kapsar. Yenidoğanda çoğunlukla göbek düşene kadar silme banyo verilmesi tercih edilir. Oda ısısı yenidoğanlarda 24-26°C, çocuklarda 22 °C olmalıdır. Baş banyosu ayrıca yaptırılabilir (6).
- Bebek giysilerinin sentetik malzeme içermemesi, pamuklu, kolayca giydirilip çıkartılabilir, basit ve güvenli olması önemlidir (6).
- Yenidoğan bebeklerde tırnaklar çoğunlukla yumuşaktır ve ilk birkaç ay kesilmeleri gerekmez (6).
- Yenidoğanın gözlerinde çapaklanma yoksa özel bir bakım gerekmez. Çapaklanma varsa kaynatılmış, ılık suda ısıtılmış steril gazlı bir tampon ile fazla bastırılmadan içten dışa doğru silinir (6).

- Burun; kaynatılmış ılatılmış suya batırılarak ılatılmış tülbentin ucu bükülerek temizlenir. Süt veya başka sıvı aspire riski yüzünden kullanılmamalıdır (6).
- Kulak; içine herhangi bir şey sokulmadan sadece görünen kısımları kaynatılmış ılatılmış suya batırılarak ılatılmış bir tlbent ucu ile dıştan ve ucundan temizlenir (6).
- Gbekte enfeksiyon oluşumunu engellemek amacı ile göbek kordonu kuru tutulmalıdır ve bu şekilde yaklaşık 5 -10 günde kendiliğinden düşer. Gözle görülen bir kirlilik varsa gbeğın temizliğı için su-sabun kullanılmasını ve bebek bezinin göbek güdüğünün altından bağlanması nermektedir (6).
- Perine bölgesi kaynatılmış ılatılmış suya batırılan pamuk ile erkek çocuklarda penis ucundan başlayarak geriye doğru yuvarlak hareketlerle, kızlarda nden arkaya doğru silinerek temizlenir. Her alt değiştirmede iyice temizlenip kurulanmış cilde badem yağı veya koruyucu krem sürülür (6).
- Bebek ilk 6 ay anne sütü ile beslenmelidir. Ek gıdaya geçerken de domates, bal, turunçgiller, kivi gibi alerjen meyvelerden uzak durmalı, yoğurt, muhallebi gibi gıdalarla beslenmeye başlanmalıdır (6).

4.7.3. Eğitim (ocuk ile Kaliteli Vakit Geçirme)

- Her ocuk anne babası ile oynamaktan keyif alır. Anne babası ile oynayan çocuklar, sevildiğini, görüldüğünü ve anlaşıldığını hisseder. Bu durum, tüm çocukların aslında temel bir ihtiyaç olan bağlanma ihtiyaçlarını derinlemesine tamamlar. İlişki içinde verilen oyun, bağlanmayı kuvvetlendiren en doğal yol haline gelir (7).
- Oyun'un özellikle travma, istismar, yoksunluk, bağlanma gibi sorunlar yaşayan çocuklar için onarıcı bir etkisi olduğu söylenilebilir (7).
- Fiziksel oyunlarla birlikte ocuk ile baba arasındaki bağ kuvvetlenmektedir (7).
- Anne ve baba ocuk yetiştirme konusunda aynı orkestra içerisinde alan iki farklı enstrüman gibidirler. İki ocuk yetiştirmede uyumlu olmalıdır. Babası ile iyi ilişkisi olan çocukların okul derslerinin de iyi olduğu görülmektedir (8).
- ocuklarınızı televizyon karşısına oturtmak yerine onlarla oyunlar oynayın. Onlar için düzenlenmiş zeka kartlarını anlatarak gösterin.
- Unutmayın ki oyun çocuğun kendisini ifade ediş şeklidir ve bize bilinçaltı ile ilgili bilgileri verir.

KAYNAKLAR

1. **Kara M.** Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan bebekler ile babaların bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Adana ,**2017**
2. **Kuzucu Y.** Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, **2011**; 4(35).
3. **Karakaş NM, Dağlı FŞ.** Bebeklerde bağlanmanın önemi ve etkileyen faktörler, *Türk Pediatri Ars*, **2019**; 54(2): 76–81
4. **Soysal AŞ, Bodur Ş, İşeri E, Şenol S.** Bebeklik döneminde bağlanma sürecine genel bir bakış, *Klinik Psikiyatri*, **2005**; 8: 88-99
5. **Vatandaş NŞ.** Bebek bakımında aileye öneriler, *Sted*, **2004**; 13(1): 6-9
6. **Conk Z, Başbakkal Z, Yılmaz HB, Bolışık B.** Çocuk, hastalık ve hastane ortamı, *Pediatri Hemşireliği, Akademisyen Kitabevi*, **2013**: 101-161
7. **Gençer AA, Aksoy AB.** Anne çocuk etkileşiminde farklı bir yaklaşım: Theraplay oyun terapisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, **2016**; 8(3):244-254
8. **Türkoğlu B, Çeliköz N, Uslu M.** 3-6 yaş aralığında çocuğu olan babaların nitelikli zaman algılarına dair görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, **2013**; 2(2): 54-71

ÖZGEÇMİŞ

